

*Φύση σμιλεμένη
από το χρόνο*

Ζούμε μαζί της, την προστατεύουμε!

*Nature sculpted
by time*

Be part of it, protect it!

NATURA 2000

ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ

PROTECTED AREAS OF CRETE

- Ε.Π. Κρήτης και Νήσων Αιγαίου 2007-2013
- Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης
- Operational Programme for Crete and the Aegean Islands
- Co-financed by Greece and the European Union

Η παρούσα έκδοση υλοποιήθηκε από το Πανεπιστήμιο Κρήτης - Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Κρήτης για το έργο «Ανάδειξη και Προώθηση των Περιοχών του Δικτύου NATURA 2000 στην Κρήτη».

Το Έργο χρηματοδοτείται από το Ε.Π. Κρήτης και Νήσων Αιγαίου 2007-2013 - Άξονας Προτεραιότητας 7 «Αειφόρος ανάπτυξη και ποιότητα ζωής στην Περιφέρεια Κρήτης», στα πλαίσια της εγκεκριμένης Πράξης «Ανάδειξη και Προώθηση των Περιοχών του Δικτύου NATURA 2000 στην Κρήτη», Κωδικός Πράξης (ΟΠΣ-ΕΡΓΟΡΑΜΑ) 380448, που συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και εθνικούς πόρους.

ΑΝΑΘΕΤΟΥΣΑ ΑΡΧΗ:
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΡΗΤΗΣ, Πλ. Ελευθερίας, Τ.Κ. 71201 Ηράκλειο
Τηλ.: 2813 410110, Fax: 2813 410150

The current edition was designed from the University of Crete - Natural History Museum of Crete for the project "Development and Promotion of the NATURA 2000 Network in Crete".
The project is funded by Priority Axis 7: "Sustainable Development and Quality of Life in Crete Region" in the 2007-2013 Operational Programme for Crete and the Aegean Islands, within the terms of the approved project "Development and Promotion of NATURA 2000 Network Areas in Crete", ERGORAMA Integrated Information System Project Code 380448, co-financed by the European Regional Development Fund and national funding.

CONTRACTING AUTHORITY:
REGION OF CRETE, Eleftherias Square, 71201 Heraklion
Tel.: +30 2813 410110, Fax: +30 2813 410150

Συγγραφική ομάδα: Μ.Φ.Ι.Κ. | *Authors:* N.H.M.C.

Συντονισμός έκδοσης: Μιχάλης Προμπονάς | *Coordination of edition:* Michalis Probonas

Επιμέλεια - Διόρθωση κειμένων: Πέτρος Γιαρμενίτης | *Proof editor:* Petros Giarmenitis

Γραφιστική επιμέλεια: Γιάννης Χαρκούτσος | *Graphic design:* Yiannis Charkoutsis

Μετάφραση στα Αγγλικά: Ben Petre | *Translation in English:* Ben Petre

© ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΡΗΤΗΣ | *Region of Crete*

ΗΡΑΚΛΕΙΟ 2015 | *HERAKLION 2015*

ΔΙΑΝΕΜΕΤΑΙ ΔΩΡΕΑΝ | *PUBLICATION FREE OF CHARGE*

ISBN: 978-960-89005-8-5

Απαγορεύεται η μερική ή ολική αναπαραγωγή, χρήση ή επανέκδοση χωρίς την άδεια της Περιφέρειας Κρήτης και του Μουσείου Φυσικής Ιστορίας Κρήτης - Πανεπιστήμιο Κρήτης.

This book may not be reproduced in whole or part, used commercially or reissued without permission from the Region of Crete and the Natural History Museum of Crete - University of Crete.

ΕΠΕΞΗΓΗΣΕΙΣ:

Το παρόν φωτογραφικό Λεύκωμα διαμορφώθηκε με βάση την επίσημη κωδικοποίηση των περιοχών στον Ευρωπαϊκό Κατάλογο του Δικτύου NATURA 2000 (αύξων αριθμός κωδικοποίησης) σε τέσσερις ενότητες (Περιφέρεια Κρήτης, κωδικός GR43).

Κάθε ενότητα φέρει τον δικό της αύξοντα αριθμό στην κεφαλίδα της σελίδας, που αντιστοιχεί στις τέσσερις Περιφερειακές Ενότητες (Π.Ε.) του νησιού, δηλαδή:

GR431 για την Π.Ε. Ηρακλείου,
GR432 για την Π.Ε. Λασιθίου,
GR433 για την Π.Ε. Ρεθύμνου,
GR434 για την Π.Ε. Χανίων.

Κάθε Περιφερειακή Ενότητα περιλαμβάνει όλες τις περιοχές που ανήκουν διοικητικά σε αυτήν, με αύξοντα κωδικό και σχετικό καθεστώς προστασίας στην αρχή του κειμένου, καθώς και την επίσημη ονομασία με την οποία είναι καταγεγραμμένη στον κατάλογο (με λατινικούς χαρακτήρες):

π.χ.

GR4310002 (Κωδικός περιοχής) - **EZΔ**
(Καθεστώς Προστασίας)*

Γιούχτας - Φαράγγι Αγίας Ειρήνης

(Επίσημη ονομασία περιοχής)

* **EZΔ**: Ειδική Ζώνη Διατήρησης (βάσει της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ)

ΖΕΠ: Ζώνη Ειδικής Προστασίας (βάσει της Οδηγίας 2009/147/ΕΚ)

Αρκετές περιοχές προστατεύονται και από τα δύο καθεστώτα προστασίας (ΕΖΔ και ΖΕΠ), τα οποία αλληλεπικαλύπτονται, με αποτέλεσμα να εμφανίζονται στο παρόν Λεύκωμα δύο φορές (με διαφορετικό χαρακτηρισμό του καθεστώτος προστασίας κάθε φορά). Για παράδειγμα: «Λευκά Όρη και παράκτια ζώνη – ΕΖΔ» (GR4340008) και «Εθνικός Δρυμός Σαμαριάς, Φαράγγι Τρυπητής, Ψηλάφι, Κουστογέρακο – ΖΕΠ» (GR4340014), ενώ κάποιες άλλες μοιράζονται την έκτασή τους ανάμεσα σε δύο Περιφερειακές Ενότητες, αλλά διοικητικά ανήκουν στην Π.Ε. στην οποία βρίσκεται το μεγαλύτερο τμήμα τους, π.χ. Όρος Ίδη (Βορίζια, Γερανοί, Καλή Μαδάρα – ΕΖΔ GR4330005), που βρίσκεται μεταξύ Π.Ε. Ηρακλείου και Π.Ε. Ρεθύμνου, ανήκει όμως διοικητικά στην Π.Ε. Ρεθύμνου.

KEY:

This photo album was created using the official area coding (coding serial no.) in the European NATURA 2000 Network List, in four sections (Crete Region, Code GR43).

Each section has its own serial number at the head of the page, corresponding to the island's four Regional Units (RU), i.e.:

GR431 for Heraklion RU;
GR432 for Lassithi RU;
GR433 for Rethymnon RU;
GR434 for Chania RU.

Each Regional Unit includes all the areas in its administrative boundaries, with the serial number and protection status at the start of the text, as well as the official name as recorded on the list, in latin characters:

e.g.

GR4310002 (Area code) - **SAC** (Protection status)*

Giouchtas – Farangi Agias Eirinis

(Official area name)

* **SAC**: Special Area of Conservation (as per Directive 92/43/EEC)

SPA: Special Protection Area (as per Directive 2009/147/EC)

Several areas are afforded both protection statuses (SAC and SPA), which overlap, and thus appear in the guide twice (under a different protection status on each occasion). For instance, «Lefka Ori kai Paraktia Zoni – SAC» (GR4340008) and «Ethnikos Drymos Samarias – Farangi Trypitis – Psilafi – Koutsogerako – SPA» (GR4340014). Some others have expanses in two regional units, but for administrative purposes belong to the RU in which the greater part lies, e.g. Oros Idi (Vorizia, Geranoi, Kali Madara – SAC GR4330005), lying in both Heraklion RU and Rethymnon RU, belongs to Rethymnon.

Τα παρακάτω σύμβολα περιγράφουν τα τμήματα που περιλαμβάνονται στην έκταση κάθε περιοχής:

The following symbols are used to describe the sections contained within each area:

Ορεινή περιοχή (υψόμετρο > 800 μ.)
Mountainous area (>800 m altitude)

Πεδινή ή ημιορεινή περιοχή (υψόμετρο 0-800 μ.)
Lowland or semi-mountainous area (0-800 m altitude)

Θαλάσσια περιοχή
Sea / marine area

Νησί ή νησίδα
Island or islet

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Φίλες και φίλοι,

Η ιστορία, το παρόν και το μέλλον της Κρήτης είναι άρρηκτα συνδεδεμένα με το εξαιρετικό φυσικό της περιβάλλον. Πλούσια βιοποικιλότητα, σημαντικός αριθμός ενδημικών ειδών, ποικιλία οικοσυστημάτων και τοπίων μοναδικού φυσικού κάλλους χαρακτηρίζουν τη φυσική μας κληρονομιά.

Η Περιφέρεια Κρήτης, αναγνωρίζοντας την αξία των πολλαπλών λειτουργιών του φυσικού μας περιβάλλοντος, τόσο για την υγιή διαβίωση και την ποιότητα της ζωής μας όσο και για την υλοποίηση του οράματος της βιώσιμης ανάπτυξης, έχει θέσει ως βασική προτεραιότητά της την προστασία, ορθή διαχείριση και ανάδειξη της φύσης του νησιού μας.

Οι προστατευόμενες περιοχές του Δικτύου NATURA 2000 παίζουν σημαντικό ρόλο στην υλοποίηση του στόχου αυτού, δεδομένου ότι αποτελούν βασικές παρακαταθήκες διατήρησης της φύσης σε ολόκληρη την Ευρώπη.

Με την έκδοση του ανά χείρας Λευκώματος, παρουσιάζουμε τις περιοχές NATURA 2000 της Κρήτης και αναδεικνύουμε τα χαρακτηριστικά τους, τονίζοντας την αξία τους αλλά και την αναπτυξιακή δυναμική τους.

Η φύση του νησιού μας, σμιλεμένη από τον χρόνο και την ανθρώπινη ιστορία έξι χιλιάδων ετών, είναι κοινό αγαθό το οποίο καθένας από εμάς δικαιούται να απολαμβάνει, αναλαμβάνοντας παράλληλα την υποχρέωση να το προστατεύει.

Με το Λεύκωμα αυτό, ευελπιστούμε πως όλοι θα γνωρίσουμε καλύτερα τις περιοχές NATURA 2000 και θα κατανοήσουμε την ανάγκη για την προστασία τους.

Ο Περιφερειάρχης Κρήτης

Σταύρος Αρναουτάκης

PREFACE

Dear friends,

The past, present and future of Crete are inextricably bound up with its exceptional natural environment. Rich biodiversity, a significant number of endemic species, a variety of ecosystems and landscapes of outstanding natural beauty are what characterize our natural heritage.

In acknowledging the value of our natural environment's multiple functions as regards healthy living and quality of life, as well as in implementing our vision of sustainable development, Crete Regional Authority has made the protection, sound management and promotion of our island's nature its top priority.

The NATURA 2000 Network protected areas have a significant role in realising that aim, given that they act as key reserves for nature conservation throughout Europe.

In publishing this album we present the NATURA 2000 areas on Crete, highlighting their characteristics and stressing both their value and their prospects for growth.

Sculpted by time and six thousand years of human history, our island's nature is a common good each of us can enjoy, while also being under the obligation to protect it.

We can only hope that through this album we will all come to better know the NATURA 2000 protected areas, and understand the need to protect them.

Regional Governor of Crete

Stavros Arnaoutakis

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η έκδοση του ανά χείρας Λευκώματος αποτελεί μέρος του Έργου της Περιφέρειας Κρήτης με τίτλο: «Ανάδειξη και Προώθηση των Περιοχών του Δικτύου NATURA 2000 στην Κρήτη» (Κωδικός ΟΠΣ-ΕΡΓΟΡΑΜΑ: 380448), Υποέργο 4 – «Παραγωγή Ενημερωτικού Υλικού».

Η προσπάθεια να αποτυπωθεί σε τόσο λίγες φωτογραφίες –και ακόμη λιγότερες σελίδες– η εικόνα του κρητικού περιβάλλοντος και των αντιπροσωπευτικότερων στοιχείων που το συνθέτουν, υπήρξε κοπιώδης και εναγώνια, με τη λέξη «ανεκπλήρωτο» να υπογράφει την τελευταία σελίδα.

Άλλωστε, πώς θα μπορούσε να είναι διαφορετικά, όταν θα πρέπει να χωρέσεις σε ένα φωτογραφικό Λεύκωμα 64 σελίδων τη φύση, το τοπίο, τις εικόνες, τον πλούτο της χλωρίδας, τα χαρακτηριστικότερα ζώα και τους σημαντικότερους οικότοπους ενός νησιού όπως η Κρήτη; Και μέσα σ' αυτά να εντάξεις τον άνθρωπο και τα έργα του, σύγχρονα και παλαιότερα, τις δραστηριότητές του που διαμόρφωσαν και διαμορφώνουν ακόμη το κρητικό τοπίο, τη συνύπαρξή του με αυτό το σκληροτράχηλο νησί...

Για τον λόγο αυτό, θεωρήσαμε σημαντικό να αποτυπώσουμε στις σελίδες του παρόντος λευκώματος τοπία της Κρήτης σχετικά άγνωστα στο ευρύ κοινό, τόσο για την επιστημονική όσο και για την αισθητική, πολιτισμική και οικονομική τους αξία. Μέσα από τη ματιά του επιστήμονα, του εραστή της φύσης αλλά και του καλλιτέχνη, τούτα τα τοπία αναδίδουν τη μαγεία, τα χρώματα, τις μυρωδιές, τις γεύσεις και τα αισθήματα που αυτός ο τόπος μεταδίδει απλόχερα στον άνθρωπο, χιλιάδες χρόνια τώρα.

Τα τοπία αυτά δεν είναι άλλα από τα κοσμήματα της κρητικής φύσης, την προίκα της ευρωπαϊκής ποικιλότητας και της παγκόσμιας φυσικής κληρονομιάς, που αντιπροσωπεύουν οι 53 περιοχές (Ειδικές Ζώνες Διατήρησης και Ζώνες Ειδικής Προστασίας) του Ευρωπαϊκού Δικτύου Προστατευόμενων Περιοχών NATURA 2000.

Οι περιοχές που εντάσσονται στο Δίκτυο NATURA 2000 διέπονται από καθεστώς ειδικής διαχείρισης, που καθορίζει κάθε χώρα-μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, λαμβάνοντας υπόψη τις κοινωνικές, οικονομικές και πολιτιστικές ιδιαιτερότητές τους. Το Δίκτυο NATURA 2000 αποτελεί τη βάση όχι μόνο για τη διατήρηση της βιοποικιλότητας, αλλά και τη γενικότερη προστασία του φυσικού περιβάλλοντος. Άμεσος στόχος είναι να προαχθεί η περιβαλλοντικά συμβατή ανάπτυξη, που θα εξασφαλίζει παράλληλα την οικονομική ευημερία της κοινωνίας και τη διαφύλαξη των φυσικών πόρων.

Η Κρήτη, λόγω της γεωγραφικής της θέσης, της γεωλογικής της διαμόρφωσης, της σχετικής οικολογικής απομόνωσής της, των μεγάλων εκτάσεων αδιατάρακτου φυσικού περιβάλλοντος και των ποικίλων κλιματικών συνθηκών που επικρατούν στο νησί, διαθέτει ένα μωσαϊκό τοπίων καθώς και υψηλά ποσοστά ενδημισμού στα φυτικά και ζωικά είδη που φιλοξενεί. Στο γεγονός αυτό οφείλεται και η συμμετοχή της στο Δίκτυο NATURA 2000 με τόσο πολλές, αριθμητικά, περιοχές, και με το 30% περίπου της έκτασής της να προστατεύεται σε πανευρωπαϊκό επίπεδο.

Τα κείμενα που συνοδεύουν τις φωτογραφίες της εκάστοτε περιοχής δίνουν μια αδρή περιγραφή των φυσικών στοιχείων της. Όπου αυτό κατέστη δυνατό, εντάχθηκαν μικρότερες εικόνες από χαρακτηριστικά είδη φυτών ή/και ζώων που συναντώνται σε αυτήν.

Ελπίζουμε ότι το παρόν Λεύκωμα αναδεικνύει με τον καλύτερο τρόπο τη φυσική ομορφιά της Κρήτης, καθώς και την πλούσια πανίδα και χλωρίδα του νησιού. Η προστασία της βιοποικιλότητας και του φυσικού περιβάλλοντος πρέπει να αποτελεί άξονα και προτεραιότητα της Πολιτείας.

INTRODUCTION

Publication of the photo album you are now holding in your hands forms part of the Crete Region project entitled “Development and Promotion of the NATURA 2000 Network Areas on Crete”, (ERGORAMA Integrated Information System Project Code 380448), Sub-project 4 – “Producing Information Material”.

Attempting to document the Cretan environment and its most representative features in so few photographs and even fewer pages was no easy task; the word “unfulfilled” seemed to be written across the very last page.

And how indeed could it be any different, when one has to fit the nature, landscape, images, floral richness, most typical animals and most important habitats of an island like Crete into a 64-page photo guide? And when within all that one has to incorporate humans and their works, both present and past, their activities that have shaped the Cretan landscape and are still doing so, in their co-existence with this rugged isle...

For that reason, in the pages of this album we considered it important to document Cretan landscapes that are relatively unknown to the general public, for both their scientific and their aesthetic, cultural and economic value. Viewed through the eyes of the scientist, nature lover and artist, these landscapes document the magic, colours, scents, tastes and feelings this land has liberally conveyed to humans over thousands of years.

These landscapes are no less than the gems of Cretan nature, the endowment of European diversity and global natural heritage made up of the 53 areas (Special Areas of Conservation and Special Protection Areas) incorporated in the European NATURA 2000 Network of Protected Areas.

The areas incorporated in the NATURA 2000 Network are subject to special management status determined by each European Union member state, bearing in mind their social, economic and cultural attributes. The NATURA 2000 Network serves as the basis both for biodiversity conservation and for more general protection of the natural environment. The immediate aim is to promote environmentally friendly development, while also safeguarding social prosperity and natural resources.

On account of its geographical position, topography, relative ecological isolation, large expanses of undisturbed natural environment and variety of prevailing climatic conditions, Crete has a mosaic of landscapes, and high percentages of endemism among the plant and animal species it hosts. That fact accounts for the island’s participation in the Natura 2000 Network with such a large number of areas, with about 30% of its area being protected at Europe-wide level.

The texts accompanying the photographs of each area give an outline description of its physical features and, where possible, smaller images of characteristic plant and/or animal species encountered there.

We hope this album represents the natural beauty of Crete and the island’s rich flora and fauna in the best possible way. Protecting biodiversity and the natural environment must act as a lynchpin for the state.

GR4310002 - ΕΖΔ**Γιούχτας – Φαράγγι Αγίας Ειρήνης**

Το νότιο και δυτικό τμήμα του Γιούχτα είναι ιδιαίτερα βραχώδες, με πολύ απότομες πλαγιές καλυμμένες από πλήθος αρωματικών φυτών και βοτάνων, ενώ περιβάλλεται από εκτεταμένες καλλιέργειες αμπελώνων και ελαιώνων.

Στο ασβεστολιθικό υπόβαθρο κυριαρχούν τα φρύγανα και η μακκία βλάστηση. Οι συστάδες πεύκων και κυπαρισσιών δεν είναι αυτοφυείς, αλλά φυτεμένες στο πρόσφατο παρελθόν. Το βορειοανατολικό και βόρειο τμήμα της περιοχής περιλαμβάνει το φαράγγι της Αγίας Ειρήνης ή «Παράδεισο» ή «Μυριστή», με πλούσια παραποτάμια βλάστηση που καταλήγει στο Ενετικό υδραγωγείο στην Αγία Ειρήνη στα Σπήλια.

GR4310002 - SAC**Giouchtas – Farangi Agias Eirinis**

The south and west part of Giouchtas is particularly rocky, with very steep sides covered in a multitude of aromatic plants and herbs, and is surrounded by extensive vineyards and olive groves. Phrygana and maquis vegetation are dominant on the limestone bedrock.

The stands of pine and cypress are not self-sown, but were planted in the recent past. The area's north-eastern and north section includes the Agia Eirini or "Paradeisos" or "Myristis" Gorge, with lush riverine vegetation, ending at the Venetian aqueduct at Agia Eirini, Spilia.

Σταχελίνα | Gorge laurel | *Staezelina petiolata*

Η Καρυδακιανή Καμάρα στο φαράγγι της Αγίας Ειρήνης και στο βάθος ο Γιούχτας | The Karydakiani Kamara Aqueduct in Agia Eirini Gorge, with Giouchtas in the background

Nature sculpted by time

GR4310003 - ΕΖΔ - ΖΕΠ Νήσος Δία

Η νήσος Δία βρίσκεται βόρεια της πόλης του Ηρακλείου. Πρόκειται για σημαντικότερη περιοχή, καθώς εδώ εντοπίζονται διάφορα φυτά του νοτίου Αιγαίου, όπως η καρλίνα της Ντίας (*Carlina diae*). Στο βραχώδες τοπίο κυριαρχεί φρυγανική βλάστηση, η οποία έχει υποστεί σημαντική υποβάθμιση λόγω της υπερβόσκησης από αγριοκούνελα, κατοικίδιες αίγες και κρητικούς αίγαγρους (*Capra aegagrus cretica*). Ένας από τους πιο σημαντικούς πληθυσμούς του μαυροπετρίτη (*Falco eleonora*) αναπαράγεται στο νησί την καλοκαιρινή περίοδο, ενώ μόνιμη παρουσία έχει η μεσογειακή φώκια (*Monachus monachus*).

GR4310003 - SAC and SPA Nisos Dia

The island of Dia lies north of the city of Heraklion. It is an highly significant area, being home to southern Aegean plants such as the Dia Carline thistle (*Carlina diae*). The rocky landscape is dominated by phrygana, which is seriously degraded due to overgrazing by wild rabbits, domesticated goats and Cretan wild goats (*Capra aegagrus cretica*). One of the most important populations of Eleonora's Falcon breeds on the island in summer, while the Mediterranean monk seal (*Monachus monachus*) is present year round.

Μαυροπετρίτης ή Βαρβάκι | Eleonora's Falcon | *Falco eleonora*

Βορειοδυτικά παράλια της νήσου Δία | North-western shores of Dia island

GR4310004 - ΕΖΔ**Δυτικά Αστερούσια (από Αγιοφάραγγο έως Κόκκινο Πύργο)**

Τα δυτικά Αστερούσια αποτελούνται από ένα βραχώδες τμήμα με γκρεμούς και πολλά φαράγγια στα νότια, ενώ στα δυτικά από μια μεγάλη αμμώδη παραλία και τις εκβολές του Γεροπόταμου. Η περιοχή συνδυάζει φρυγανική και μακκία βλάστηση με αρκετά ενδημικά είδη φυτών στο νότιο τμήμα, ενώ στα παράλια παρατηρούνται συστάδες θαμνοκυπάρισσου (*Juniperus phoenicea*) και φυτά που αναπτύσσονται στην άμμο. Εντυπωσιακές είναι οι συστάδες με φοίνικες του Θεόφραστου (*Phoenix theophrasti*) στο φαράγγι του Μάρτσαλου και με πικροδάφνες (*Nerium oleander*) στο Αγιοφάραγγο. Παρόχθια υγροτοπική βλάστηση καλύπτει τις εκβολές του Γεροπόταμου. Το παράλιο τμήμα της περιοχής είναι σημαντικός χώρος αναπαραγωγής της θαλάσσιας χελώνας (*Caretta caretta*).

GR4310004 - SAC**Dytika Asterousia (apo Agiofarango eos Kokkino Pyrgo)**

The Western Asterousia Mountains are made up of a rocky section with cliffs and numerous gorges to the south, and a large sandy beach in the western and north-western section, where the Geropotamos river forms an estuary. The area combines phrygana and maquis vegetation with several endemic plant species in the southern section, while stands of Phoenician juniper (*Juniperus phoenicea*) and sand-dwelling plants are to be seen on the shores. There are impressive stands of Cretan palm (*Phoenix theophrasti*) in Martsalo Gorge, and of oleander (*Nerium oleander*) in Agiofarango Gorge. The Geropotamos estuary is covered in riverine wetland vegetation. The area's shoreline section is an important breeding site for Loggerhead sea turtles (*Caretta caretta*).

Θαλάσσια χελώνα | Loggerhead sea turtle | *Caretta caretta*

Παραλία Κομμός, στο βάθος το όρος Ίδη (Ψηλορείτης) | Kommos Beach, with Mount Idi (Psiloreitis) in the background

Nature sculpted by time

GR4310005 - ΕΖΔ

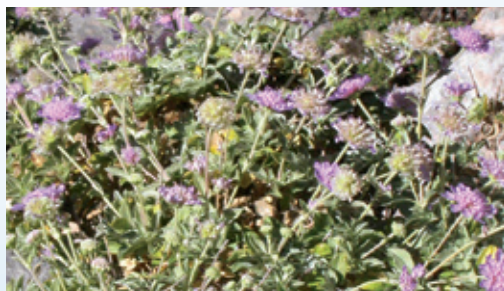
Αστερούσια (Κόφινας)

Η οροσειρά των Αστερουσίων εκτείνεται κατά μήκος της νότιας ακτογραμμής της Π.Ε. Ηρακλείου. Πρόκειται για έναν γυμνό, τραχύ ορεινό όγκο, όπου επικρατούν τα φρύγανα, αλλά και ένα εκτεταμένο πευκόδασος που καλύπτει μέρος των νότιων πλαγιών. Οι ακτές είναι βραχώδεις, με πολυάριθμα ενάλια σπήλαια. Πολλά ενδημικά χασμόφυτα, με σημαντικότερη τη στενοενδημική του Κόφινας, λομελόσια των Αστερουσίων (*Lomelosia minoana* subsp. *asterusica*), καθώς και η εξάπλωση ενδημικών ειδών χερσαίων σαλιγκαριών, προσδίδουν μεγάλη σπουδαιότητα στον ορεινό αυτό όγκο.

GR4310005 - SAC

Asterousia (Kofinas)

The Asterousia mountain range runs along the southern coast of Heraklion RU. It is a bare, rugged mountain massif, dominated by phrygana, while an expansive pine forest covers part of the southern slopes. The shores are rocky, with numerous sea caves. What lends the massif particular significance is the large number of endemic chasmophytes, most significant among which is the Asterousia lomelosia stenoendemic to Kofinas (*Lomelosia minoana* subsp. *asterusica*), and the distribution of endemic land snails.

Λομελόσια των Αστερουσίων | *Asterousia lomelosia* |
Lomelosia minoana subsp. *asterusica*

Ο καταρράκτης του Αμπά στο ομώνυμο φαράγγι – Τρεις Εκκλησιές | *Ambas waterfall in the gorge of the same name – Treis Ekklisies*

GR4310006 - ΕΖΔ**Δίκτη: Ομαλός Βιάννου (Σύμη – Ομαλός)**

Την περιοχή οριοθετούν το οροπέδιο του Ομαλού της Βιάννου και το ρέμα της Εργάνου στα βόρεια, και οι νότιες κορυφές της Δίκτης (Τουρλού, Κυνηγού, και άλλες) στα νότια. Μεγάλης σπουδαιότητας είναι η παρουσία του εποχικού υγρότοπου του Ομαλού. Η βλάστηση είναι η τυπική των ασβεστολιθικών βουνοπλαγιών της Κρήτης, με ανεπτυγμένα πευκοδάση, φρύγανα και μακκί. Η χλωρίδα περιλαμβάνει ενδημικά είδη της Κρήτης, όπως τα *Astragalus nummularius*, *Geocaryum creticum* και *Origanum dictamnus*. Χαρακτηριστικά είδη της πανίδας είναι το ενδημικό σαλιγκάρι *Albinaria corrugata*, ο ενδημικός βάτραχος *Pelophylax cretensis*, η ενδημική μυγαλή *Crocidura zimmermanni* και ένας μεγάλος αριθμός προστατευόμενων πτηνών, όπως ο γυπαετός (*Gypaetus barbatus*), το όρνιο (*Gyps fulvus*), ο χρυσαετός (*Aquila chrysaetos*), ο σπιζαετός (*Aquila fasciata*) και ο πετρίτης (*Falco peregrinus*).

GR4310006 - SAC**Dikti: Omalos Viannou (Symi – Omalos)**

The area is bounded by the Omalos Viannou mountain plain and the Erganos stream to the north, and the southern peaks of Dikti (Tourlou, Kinigou and others) to the south. The presence of the temporary pond on Omalos Viannou is highly significant. The vegetation is typical of limestone mountainsides on Crete, with pine forests, phrygana and maquis. The flora includes species endemic to Crete, such as *Astragalus nummularius*, *Geocaryum creticum* and *Origanum dictamnus*. Characteristic fauna species include the endemic snail *Albinaria corrugata*, the endemic frog *Pelophylax cretensis*, the endemic shrew *Crocidura zimmermanni*, and a large number of protected birds, such as the Bearded Vulture (*Gypaetus barbatus*), the Griffon Vulture (*Gyps fulvus*), the Golden Eagle (*Aquila chrysaetos*), Bonelli's Eagle (*Aquila fasciatus*) and the Peregrine Falcon (*Falco peregrinus*).

Δίκταμος ή Έρωντας | Cretean dittany | *Origanum dictamnus*

Το οροπέδιο του Ομαλού της Βιάννου | Omalos Viannou Mountain Plain

Nature sculpted by time

GR4310009 - ΖΕΠ**Κρουσώνας – Βρωμονερό Ίδης**

Πρόκειται για το νοτιοανατολικό τμήμα του Ψηλορείτη, που εκτείνεται στην Π.Ε. Ηρακλείου. Είναι ορεινή περιοχή έντονα καρστική, με τυπική μακκία βλάστηση και φρύγανα, και διάσπαρτα δάση σφενταμιού (*Acer sempervirens*) με πρινοδάση (*Quercus coccifera*). Περισσότερα από 100 φυτικά είδη της περιοχής είναι ενδημικά της Κρήτης, ορισμένα μάλιστα από αυτά ιδιαίτερα σπάνια, όπως το κρητικό κεφαλάνθηρο (*Cephalanthera cucullata*). Πλούσια σε ενδημικά είδη είναι και η πανίδα της, ενώ φιλοξενεί και στενοενδημικά (όπως τα αρθρόποδα *Duvalius mixanigi* και *Serradium sbordonii*) που εντοπίζονται σε ένα και μόνο σπήλαιο της περιοχής. Οι απότομοι ανατολικοί γκρεμοί θεωρούνται ιδανικοί οικότοποι φιλοξενίας μεταναστευτικών και μεγάλων αρπακτικών πουλιών που ζουν στην Κρήτη.

GR4310009 - SPA**Krousonas – Vromonero Idis**

This is the south-eastern section of Psiloreitis, which extends into Heraklion RU. It is a highly karstified mountainous area, with typical maquis vegetation and scattered forests of prickly-oak (*Quercus coccifera*) and Cretan maple (*Acer sempervirens*). Over a hundred of the area's plant species are endemic to Crete, some being particularly rare, such as the threatened Hooded Helleborine (*Cephalanthera cucullata*). Its fauna is also rich in endemic species, while it also hosts stenoendemics (e.g. the arthropods *Duvalius mixanigi* and *Serradium sbordonii*), found in just one cave in the area. The steep eastern cliffs are regarded as ideal habitats for hosting migratory birds and the large raptors that live on Crete.

Πετρίτης | Peregrine Falcon | *Falco peregrinus*

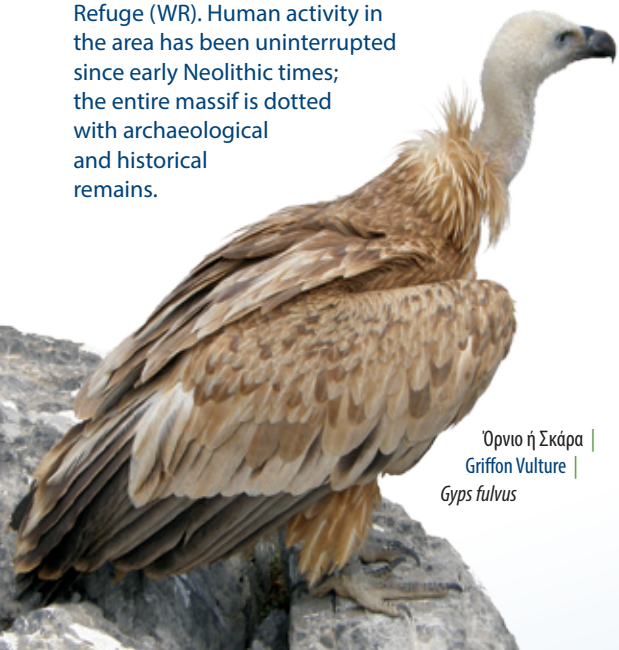
Κορυφή Γυριστή, στον νοτιοανατολικό Ψηλορείτη | Gyrusti peak in south-eastern Psiloreitis

GR4310010 - ΖΕΠ**Όρος Γιούχτας**

Το όρος του Γιούχτα, εκτός από Ζώνη Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ), είναι και Σημαντική Περιοχή για τα Πουλιά (ΣΠΠ) λόγω της παρουσίας μιας μεγάλης αποικίας γυπών (*Gyps fulvus*) που φωλιάζουν στους δυτικούς γκρεμούς του βουνού. Στο βουνό φυτρώνουν περίπου 20 είδη ορχιδέας. Η περιοχή προστατεύεται ως «Αρχαιολογικός Τόπος», ως «Τοπίο Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους» (ΤΙΦΚ) και ως «Καταφύγιο Άγριας Ζωής» (ΚΑΖ). Οι ανθρώπινες δραστηριότητες στην περιοχή δεν έχουν σταματήσει από την πρώιμη Νεολιθική περίοδο. Αρχαιολογικά και ιστορικά απομεινάρια απαντώνται διάσπαρτα σε όλη την επικράτεια του ορεινού αυτού όγκου.

GR4310010 - SPA**Oros Giouchtas**

In addition to being a Special Protection Area (SPA), Mount Giouchtas is also an Important Bird Area (IBA), on account of a large colony of Griffon Vultures (*Gyps fulvus*) nesting on the mountain's western cliffs. Approximately 20 species of orchids grow on the mountain. The area is protected as an Archaeological Site, an Area of Outstanding Natural Beauty (AONB) and a Wildlife Refuge (WR). Human activity in the area has been uninterrupted since early Neolithic times; the entire massif is dotted with archaeological and historical remains.

Όρνιο ή Σκάρα |
Griffon Vulture |
Gyps fulvus

Αποψη του νοτιοδυτικού τμήματος του Γιούχτα | View of the south-western part of Giouchtas

Nature sculpted by time

GR4310011 - ΖΕΠ**Κορυφή Κούπα (Δυτική Κρήτη)**

Η κορυφή Κούπα θεωρείται προέκταση της Δίκτης προς τα δυτικά και οριοθετεί ουσιαστικά τα νοτιοανατολικά πεδινά της Μεσαράς με το ορεινό τμήμα του Δήμου Βιάννου. Πρόκειται για τοποθεσία καλυμμένη με φρυγανική και μακκία βλάστηση. Χαρακτηριστικό φυτό της περιοχής είναι ο δίκταμος (*Origanum dictamnus*) που φύεται στα κάθετα γυμνά βράχια των βόρειων πλαγιών του βουνού. Είναι σημαντικότερη τοποθεσία για την αναπαραγωγή, διαχείμαση αλλά και διάβαση αρπακτικών και άλλων ορεινών ειδών της ορνιθοπανίδας.

GR4310011 - SPA**Koryfi Koupa (Dytiki Kriti)**

Koupa peak is regarded as a westward extension of Dikti, and in effect delimits the south-eastern lowlands of Messara and the mountainous part of the Municipality of Viannos. This is an area covered with phrygana and maquis vegetation. A characteristic plant of the area is the Cretan dittany (*Origanum dictamnus*) growing on the bare, sheer rocks on the mountain's northern slopes. It is a highly significant breeding, overwintering and stopover site for raptors and other mountain species of avifauna.

Κίσσα, ενδημικό υποείδος της Κρήτης | Jay, Cretan endemic subspecies | *Garrulus glandarius cretorum*

Η κορυφή Κούπα όπως φαίνεται από τη θέση Αρμίχια Κατωφυγίου | Koupa Peak as seen from Armichia, Katofygi

GR4310012 - ΖΕΠ

Εκβολή Γεροπόταμου Μεσαράς

Η εκβολή του Γεροπόταμου εκτείνεται στη βόρεια πλευρά του κόλπου της Μεσαράς. Πρόκειται για το δέλτα που σχηματίζει κυρίως ο Γεροπόταμος, αλλά και οι εκβάλλοντες σ' αυτόν παραπόταμοι και χείμαρροι της Μεσαράς και των νότιων παρυφών του Ψηλορείτη. Το υδροτοπικό σύστημα που σχηματίζεται, χαρακτηρίζεται από παρόχθια υγρόφιλη βλάστηση σε ανάμιξη με φρύγανα και φυτοκοινότητες ανθεκτικές στην αλατότητα και την άμμο. Θεωρείται από τις σημαντικότερες περιοχές της Κρήτης για τα μεταναστευτικά πουλιά των υγροτόπων, όπως η χαλκόκοτα (*Plegadis falcinellus*), καθώς επίσης και για τη διαχείμαση πτηνών και ειδών ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος.

GR4310012 - SPA

Ekvoli Geropotamou Mesaras

The Geropotamos Estuary extends along the north side of the Gulf of Mesara. It is the delta formed mainly by the Geropotamos, though also by the tributaries and torrents flowing into it from Mesara and the southern fringes of Psiloritis. The wetland system formed by the estuary is characterised by riverine vegetation mixed with phrygana and sand and salt-resistant plant communities. It is regarded as one of the most significant areas on Crete for migratory waterbirds such as the Glossy Ibis (*Plegadis falcinellus*), as well as for the overwintering of species of European interest.

Χαλκόκοτα | Glossy Ibis | *Plegadis falcinellus*

Τμήμα της εκβολής του Γεροπόταμου στη θέση Αφραθιάς | Part of the Geropotamos Estuary at Afrathias

Nature sculpted by time

GR4310013 - ΖΕΠ

Αστερούσια Όρη (Κόφινας)

Η Ζώνη Ειδικής Προστασίας των Αστερουσίων καλύπτει το σύνολο της οροσειράς των Αστερουσίων, από τη Δέρματο της Βιάννου ανατολικά έως και τα Μάταλα δυτικά. Το έντονο δολομιτικό-αβεστολιθικό υπόβαθρο της περιοχής σχηματίζει πλήθος φαραγγιών και κάθετων γκρεμών, που αποτελούν ιδανικούς τόπους διαβίωσης για τα σπάνια αρπακτικά πτηνά της Ευρώπης, όπως ο γυπαετός (*Gypaetus barbatus*), ο γύπας (*Gyps fulvus*), ο χρυσαετός (*Aquila chrysaetos*), ο σπιζαετός (*Aquila fasciata*), ο πετρίτης (*Falco peregrinus*), η κοκκινοκαλιακούδα (*Pyrrhocorax pyrrhocorax*), κ.ά. Μεταναστευτικά αναπαραγόμενα είδη όπως ο αιγαιοσιροβάκος (*Sylvia rueppelli*) και το βλαχοτσιχλόνο (*Emberiza hortulana*) συναντώνται εδώ σε μεγάλους πληθυσμούς. Σημαντική είναι η παρουσία της μεσογειακής φώκιας στις θαλάσσιες σπηλιές και πολλών ενδημικών ειδών χερσαίων σαλιγκαριών.

GR4310013 - SPA

Asterousia Ori (Kofinas)

The Asterousia Special Protection Area covers the entire Asterousia mountain range, from Dermatos in Viannos in the east to Matala in the west. The area's rugged dolomite-limestone bedrock forms numerous gorges and sheer cliffs, which are ideal habitats for such rare European raptors as the Bearded Vulture (*Gypaetus barbatus*), the Griffon Vulture (*Gyps fulvus*), the Golden Eagle (*Aquila chrysaetos*), Bonelli's Eagle (*Aquila fasciata*), the Peregrine Falcon (*Falco peregrinus*), the Red-billed Chough (*Pyrrhocorax pyrrhocorax*) and others. Large populations of reproducing migratory species such as Rüppell's Warbler (*Sylvia rueppelli*) and the Ortolan Bunting (*Emberiza hortulana*) are encountered here. There is also a significant presence of Mediterranean monk seals in the area's sea caves, and many endemic species of land snails.

Η κορυφή του Κόφινας, όπως φαίνεται από τα Καπετανιανά | The peak of Mount Kofinas as seen from Kapetaniana

GR4320002 - ΕΖΔ

Δίκτη: Οροπέδιο Λασιθίου, Καθαρό, Σελένα, Κράσι, Σελάκανο, Χαλασμένη Κορυφή

Η εκτενέστερη ορεινή περιοχή της Π.Ε. Λασιθίου. Περιλαμβάνει το μεγαλύτερο οροπέδιο της Κρήτης και την κορυφογραμμή που το περικλείει, καθώς και άλλα μικρότερα οροπέδια που σχηματίζονται στο έντονο ανάγλυφο του βουνού (Σελάκανο, Καθαρό, Κράσι, Νίσιμος, Λιμνάκαρο, κ.ά.).

Καλύπτεται από πλούσια βλάστηση από πευκοδάση και πρινοδάση, θαμνότοπους με φρύγανα και μακκί. Φιλοξενεί σχεδόν το 40% των ενδημικών φυτών της Κρήτης. Εδώ απαντάται και το μοναδικό ενδημικό δέντρο της Κρήτης, η αμπελιτσιά (*Zelkova abelicea*).

Η Δίκτη ή Λασιθιώτικα Όρη όπως ονομάζεται στο νησί, κατοικείται και καλλιεργείται από την αρχαιότητα.

GR4320002 - SAC

Dikti: Oropedio Lasithiou, Katharo, Selena, Krasi, Selakano, Chalasmeni Koryfi

This is the most extensive mountainous area in Lassithi Regional Unit, including the largest mountain plain on Crete and the surrounding ridge, as well as other smaller plains formed in the rugged mountain relief (Selakano, Katharo, Krasi, Nisimos, Limnakaro etc.). It is covered in rich vegetation consisting of pine and prickly-oak forests, and phrygana and maquis scrub. The area is home to almost 40% of the plants endemic to Crete. The island's only endemic tree, the Cretan zelkova (*Zelkova abelicea*) is also encountered here. Dikti or the Lassithi Mountains, as they are known on the island, have been inhabited and farmed since antiquity.

Αμπελιτσιά ή Ανέγνωρο | Cretan zelkova or Anegnoro | *Zelkova abelicea*

Οροπέδιο Λασιθίου – Αποψη από την κορυφή Σελένα | The Lassithi Mountain Plain as seen from Selena

GR4320003 - EZA**Νήσος Χρυσή**

Η Χρυσή ή Γαϊδουρονήσι είναι ένα χαμηλό σε ύψος νησί με ρηχούς κόλπους και αμμώδεις παραλίες που καλύπτονται από κοχύλια. Η χαρακτηριστική μακκία βλάστηση των αμμολόφων απαρτίζεται από άρκευθους των ειδών *Juniperus macrocarpa* και *Juniperus phoenicea* (οικότοπος προτεραιότητας) και φυτοκοινότητες που αναπτύσσονται στην άμμο και αντέχουν την αλατότητα. Στα φυτά της περιοχής περιλαμβάνονται πολλά ενδημικά ή κινδυνεύοντα είδη, όπως η *Silene ammophila* subsp. *ammophila* και το *Colchicum coustourieri*. Στις παραλίες της έχει καταγραφεί ωοαπόθεση της θαλάσσιας χελώνας (*Caretta caretta*), ενώ απαντάται και η μεσογειακή φώκια (*Monachus monachus*).

Η νησίδα-δορυφόρος Μικρονήσι είναι ένα βραχώδες νησάκι που αποτελεί τόπο αναπαραγωγής του θαλασσοκόρακα (*Phalacrocorax aristotelis desmarestii*).

Χαρακτηριστικό σαλιγκάρι της Κρήτης |
Characteristic Cretan snail | *Xerocrassa cretica*

GR4320003 - SAC**Nisos Chrysi**

Chrysi or Gaidouronisi (lit. "Donkey Island") is a low-lying island with shallow inlets and sandy shell-covered beaches. The characteristic maquis vegetation on the sand dunes consists of junipers, *Juniperus macrocarpa* and *Juniperus phoenicea* (priority habitat) and sand-growing, saline-resistant plant communities. The area's plants include several endemic and threatened species, such as *Silene ammophila* subsp. *ammophila* and *Colchicum coustourieri*. The beaches have been noted as nesting sites for *Caretta caretta* Loggerhead sea turtles; the Mediterranean monk seal (*Monachus monachus*) is also encountered. Mikronisi is a rocky satellite island which serves as a breeding site for the Mediterranean Shag (*Phalacrocorax aristotelis desmarestii*).

Χαρακτηριστικό τοπίο της Χρυσής | A characteristic landscape on Chrysi

GR4320004 - ΕΖΔ**Μονή Καψά (Φαράγγι Καψά και γύρω περιοχή)**

Το φαράγγι Καψά ή φαράγγι Περβολακίων είναι από τα μικρότερα φαράγγια της Κρήτης, με μήκος μόλις 3 χλμ. Στην ανατολική πλευρά της εξόδου του φαραγγιού συναντούμε την παλαιά και ιστορικής σημασίας Μονή Καψά.

Στην έκταση περιλαμβάνεται και ένα μικρό παράκτιο τμήμα από βραχώδεις και αμμώδεις παραλίες με αμμοθινική βλάστηση. Παρά το μικρό μέγεθος της περιοχής, η αισθητική και οικολογική αξία της είναι μεγάλη.

Η γεωμορφολογία του φαραγγιού είναι ιδιαίτερα έντονη, καθώς χαρακτηρίζεται από γκρεμούς, χάσματα και εκτεθειμένους βράχους. Καλύπτεται κυρίως με φρύγανα και βραχόφιλα φυτά. Στην περιοχή απαντώνται ενδημικά και στενοενδημικά φυτικά είδη, με κάποια από αυτά να χαρακτηρίζονται τρωτά, όπως το *Limonium cornarianum* και η *Thymbra calostachya*.

GR4320004 - SAC**Moni Kapsa (Farangi Kapsa kai gyro periochi)**

The Kapsa Gorge or Pervolakia Gorge is one of Crete's smallest gorges, at a mere three kilometres in length. To the east side of the exit lies the historic Kapsa Monastery.

The area also includes a small coastal section of rocky and sandy beaches with sand-dune vegetation. Despite its small size, the area is of considerable aesthetic and ecological value.

The gorge is particularly rugged, consisting of precipices, chasms and exposed rock.

It is mainly covered in phrygana and rock-loving plants. The area is home to endemic and stenoendemic plants, some of which are classified as vulnerable, such as *Limonium cornarianum* and *Thymbra calostachya*.

Η έξοδος του Περβολακιανού φαραγγιού – Περιοχή Καψά | The exit of Pervolakia Gorge - Kapsas' area

GR4320005 - EZA**Όρος Θρυπή και γύρω περιοχή**

Ο ορεινός όγκος της Θρυπτής αναπτύσσεται ανατολικά του ενεργού ρήγματος της Ιεράπετρας, το οποίο άλλωστε ευθύνεται και για τη δημιουργία του ιδιαίτερου ανάγλυφου της οροσειράς. Χαρακτηριστικό γεωλογικό στοιχείο της περιοχής είναι το επιβλητικό φαράγγι του Χα. Η βλάστηση διαφοροποιείται, με τα φρύγανα να κυριαρχούν στα βόρεια και τα δυτικά, και τα πευκοδάση στα νότια και τα ανατολικά. Παρουσιάζει μεγάλη βιολογική ποικιλότητα και έντονο ενδημισμό, τόσο σε φυτικά όσο και σε ζωικά είδη. Χαρακτηριστικά στενοενδημικά είδη είναι τα φυτά *Campanula hierapetrae*, *Helichrysum doerfleri* και *Minuartia wettseini*, καθώς και τα σαλιγκάρια *Albinaria sturanyi* και *Albinaria teres*.

GR4320005 - SAC**Oros Thryptis kai gyro periochi**

The Thrypti massif rises to the east of the active Ierapetra fault, which is in fact responsible for the range's peculiar relief. One geological feature characteristic of the area is the imposing Ha Gorge. Vegetation varies from the phrygana dominant in the north and west to the pine forests in the south and east. Biological diversity and endemism are marked as regards both plant and animal species. Characteristic stenoendemic species are *Campanula hierapetrae*, *Helichrysum doerfleri* and *Minuartia wettseini* (plants), as well as the snails *Albinaria sturanyi* and *Albinaria teres*.

Καμπανούλα | Campanula | *Campanula hierapetrae*

Όρος Θρυπή | Mount Thrypti

GR4320006 - EZA

Βορειοανατολικό άκρο Κρήτης: Διονυσάδες νήσοι, Ελάσα, χερσόνησος Σίδερο (Άκρα Μαύρο Μουρί, Βάι, Άκρα Πλάκα) και θαλάσσια ζώνη

Το βορειοανατολικότερο άκρο του νησιού περιλαμβάνει τις χερσονήσους Σίδερο και Πλάκα, καθώς και τις νησίδες Διονυσάδες, Ελάσα και την παράκτια ζώνη τους. Τόσο η ενδοχώρα και τα ακρωτήρια όσο και οι νησίδες είναι βραχώδεις περιοχές με χαμηλό υψόμετρο και διάσπαρτα παλαιοντολογικά ευρήματα. Καλύπτεται κυρίως από φρύγανα και υποβαθμισμένα μακκί, παρ' όλ' αυτά παρουσιάζει ιδιαίτερο χλωριδικό ενδιαφέρον. Το μοναδικό για την Ευρώπη φοινικόδασος με φοίνικες του Θεόφραστου (*Phoenix theophrasti*) στο Βάι έχει χαρακτηριστεί ως «Αισθητικό Δάσος». Ένας μεγάλος αριθμός σπάνιων και απειλούμενων φυτών εξαπλώνονται στην περιοχή. Κάποια από αυτά, όπως η *Anthemis filicaulis*, φυτρώνουν μόνο εδώ. Πέρα από την οικολογική αξία, η περιοχή έχει ιστορική και αρχαιολογική σπουδαιότητα, με τα ίχνη του ανθρώπου να ανάγονται στη Νεολιθική περίοδο.

GR4320006 - SAC

Voreioanatoliko Akro Kritis: Dionysades, Elasa kai Chersonisos Sidero (Akra Mavro Mouri, Vai, Akra Plaka) kai Thalassia Zoni

The island's north-eastern tip includes the Sidero and Plaka Peninsulas, as well as the islets Dionysades, Elasa and their coastal zone. The hinterland, peninsulas and islets are all rocky, low-lying areas with scattered palaeontological finds. The area is mainly covered in phrygana and degraded maquis, but is of particular floral interest nevertheless.

Unique in Europe, the forest of Cretan palms (*Phoenix theophrasti*) at Vai has been classified as an "Aesthetic Forest". A large number of rare and threatened plants are distributed in the area. Some of them, such as *Anthemis filicaulis*, only grow at this particular site. Beyond its ecological value, the area is of historical and archaeological importance, with human traces dating back to Neolithic times.

Απολιθωμα αχινού | A fossilized sea urchin

Βάι, το μεγαλύτερο φοινικόδασος της Ευρώπης | Vai, Europe's largest palm forest

GR4320008 - EZA**Νήσος Κουφονήσι και παράκτια θαλάσσια ζώνη**

Στις νησίδες Κουφονήσι, Τράχηλος, Μάρμαρο, Μακρουλή, Στρογγυλή και στην παράκτια θαλάσσια ζώνη επικρατεί κυρίως φρυγανική βλάστηση. Σημαντική παρουσία έχουν βορειοαφρικανικά φυτικά είδη όπως το ζυγόφυλλο (*Tetraena alba*) και το ηλιάνθεμο (*Helianthemum stipulatum*). Το γεωλογικό υπόβαθρο των νησίδων απαρτίζεται κυρίως από μαργαϊκά και ασβεστολιθικά ιζήματα και εμφανίζει τόσο βραχώδεις ακτές όσο και αμμώδεις παραλίες. Το θαλάσσιο τμήμα συνδυάζει ενάλια σπήλαια, υφάλους και λιβάδια ποσειδωνίας. Παρουσία στην περιοχή έχει και η μεσογειακή φώκια (*Monachus monachus*).

GR4320008 - SAC**Nisos Koufonisi kai Paraktia Thalassia Zoni**

The islets of Koufonisi, Trachilos, Marmaro, Makrouli, Strongyli and the adjacent shore zone are mainly dominated by phrygana vegetation. North African plant species such as the zygothymum *Tetraena alba* and the rock rose *Helianthemum stipulatum* are well represented. The geological substratum of the islets consists mainly of marls and limestone, with rocky shores and sandy beaches. The marine section combines sea caves, reefs and meadows of Neptune grass. The Mediterranean monk seal (*Monachus monachus*) is present in the area.

Ηλιάνθεμο | Rock rose |
Helianthemum stipulatum

Κουφονήσι | Koufonisi

GR4320009 - ΖΕΠ**Βορειοανατολικό άκρο Κρήτης**

Το ακρωτήριο Σίδερο με τις παράκτιες περιοχές Βάι, Παλαϊκάστρο και τις νησίδες Ελάσα και Γράντες έχουν μεγάλη οικολογική αξία λόγω της παρουσίας προστατευόμενων φυτών και ζώων, όπως ο κρητικός βάτραχος (*Pelophylax cretensis*), η δεντρογαλιά (*Hierophis gemonensis*), κ.ά. Ιδιαίτερη είναι η σημασία της περιοχής για τα μεταναστευτικά πτηνά, καθώς αποτελεί οδό διέλευσης και τόπο φιλοξενίας τους λόγω των κατάλληλων ενδιαιτημάτων που διαθέτει. Στην περιοχή απαντώνται σημαντικοί πληθυσμοί αρπακτικών όπως ο μαυροπετρίτης (*Falco eleonora*), αλλά και θαλασσοπουλιών όπως ο αιγαιόγλαρος (*Ichthyaetus audouinii*) και ο θαλασσοκόρακας (*Phalacrocorax aristotelis desmarestii*).

GR4320009 - SPA**Voreioanatoliko Akro Kritis**

Cape Sidero, the coastal areas of Vai and Palaikastro and the islets of Elasa and Grantes are of considerable ecological value due to the presence of protected plants and animals, such as the Cretan frog (*Pelophylax cretensis*), the Balkan whip snake (*Hierophis gemonensis*) and others. The area is of particular significance for migratory birds, being a crossover and stopping point on account of the suitable habitats it possesses. Significant populations of raptors such as Eleonora's Falcon (*Falco eleonora*) are encountered in the area, as are seabirds such as Aoudouin's Gull (*Ichthyaetus audouinii*) and the Mediterranean Shag (*Phalacrocorax aristotelis desmarestii*).

Υφαλοι με φαιοφύκη του γένους *Cystoseira* | Reefs covered in *Cystoseira* brown algae

Οι παραλίες του Παλαϊκάστρου, όπως φαίνονται από τις νησίδες Γράντες | The beaches of Palaikastro as seen from the Grantes Islets

GR4320010 - ΖΕΠ**Κορυφή Λάζαρος – Μαδάρα Δίκτης**

Οι νότιες κορυφές της Δίκτης (Λάζαρος, Σπαθί, Αφέντης), όπως και τα οροπέδια Καθαρό και Ομαλός της Βιάννου, περιλαμβάνονται σε αυτή τη Ζώνη Ειδικής Προστασίας. Στο ασβεστολιθικό υπόβαθρο της περιοχής υπάρχουν σημαντικοί οικότοποι και φιλοξενείται μεγάλος αριθμός ενδημικών φυτών της Κρήτης. Οι οικότοποι αυτοί θεωρούνται κεφαλαιώδους σημασίας για πλήθος προστατευόμενων αρπακτικών πουλιών, που είτε φωλιάζουν στην περιοχή (όπως ο γυπαετός, το όρνιο, ο χρυσαετός, ο πετρίτης, το χρυσογέρακο, κ.ά.) είτε εμφανίζονται σποραδικά. Την εικόνα συμπληρώνουν πτηνά των ανοικτών εκτάσεων και των μεσογειακών θαμνότοπων, όπως η μικρογαλιάντρα (*Calandrella brachydactyla*) και η ωχροκελάδα (*Anthus campestris*).

Στον υγρότοπο του Ομαλού της Βιάννου, όπως και σε άλλα εποχιακά λιμνία, συναντάμε αρκετά παρυδάτια μεταναστευτικά πουλιά.

Το οροπέδιο Λασιθίου την άνοιξη | The Lasithi Mountain Plain in spring

GR4320010 - SPA**Lazaros Koryfi - Madara Diktis**

The southern peaks of Dikti (Lazaros, Spathi, Afentis) are included in this Special Protection Area, together with the Katharo and Omalos Viannou mountain plains. The area's limestone bedrock is home to significant habitats and hosts a large number of plants endemic to Crete. The habitats present in the region are regarded as being of vital importance for numerous protected raptors, which either nest in the area (such as the Bearded Vulture, the Griffon Vulture, the Golden Eagle, the Peregrine Falcon, the Lanner Falcon and others), or make sporadic appearances. Completing the picture are birds of open areas and Mediterranean scrub, such as the Greater Short-toed Lark (*Calandrella brachydactyla*) and the Tawny Pipit (*Anthus campestris*). Numbers of migratory waders are encountered on the Omalos Viannou wetland and other seasonal ponds.

Χρυσαιετός | Golden Eagle | *Aquila chrysaetos*

GR4320011 - ΖΕΠ**Διονυσάδες νήσοι**

Οι Διονυσάδες νήσοι (Δραγονάδα, Γιανυσάδα, Παξιμάδα και Πρασονήσι) αποτελούνται κυρίως από πλακώδη μάρμαρα που δημιουργούν κάθετα θαλάσσια μέτωπα. Οι παράκτιοι αυτοί γκρεμοί είναι ιδανικοί βιότοποι φιλοξενίας και φωλιάσματος μεταναστευτικών και αρπακτικών πτηνών, καθώς και θαλασσοπουλιών. Τα νησιά έχουν χαμηλό υψόμετρο και καλύπτονται από φρύγανα και υποβαθμισμένα μακκί, με παρουσία σημαντικού αριθμού ενδημικών φυτών. Χαρακτηριστικά πτηνά που απαντώνται εδώ είναι ο αρτέμις (*Calonectris diomedea*), ο αιγαιόγλαρος (*Ichthyaetus audouinii*), ο πετρίτης (*Falco peregrinus*) και ο μαυροπετρίτης (*Falco eleonora*). Στο θαλάσσιο τμήμα έχουμε παρουσία της μεσογειακής φώκιας (*Monachus monachus*) και του ρινοδέλφινου (*Tursiops truncatus*), όπως και του σπάνιου για την Κρήτη θαλάσσιου φυτού ρούπια η κηρώδης (*Ruppia cirrhosa*).

GR4320011 - SPA**Dionysades Nisoi**

The Dionysades Islands (Dionysada, Gianysada, Paximada and Prasonisi) consist mainly of platy limestone forming sheer shorelines. These sea cliffs are ideal stopover and nesting habitats for migratory birds and raptors, as well as for seabirds. The islands are low-lying, and are covered in phrygana and degraded maquis, with a significant number of endemic plants. Birds typically encountered here are the Scopoli's Shearwater (*Calonectris diomedea*), the Audouin's Gull (*Ichthyaetus audouinii*), the Peregrine Falcon (*Falco peregrinus*) and the Eleonora's Falcon (*Falco eleonora*). The Mediterranean monk seal (*Monachus monachus*) and the lenose dolphin (*Tursiops truncatus*) are present in the sea section, as is *Ruppia cirrhosa*, a marine plant rarely found in Crete.

Μαυροπετρίτης ή Βαρβάκι | Eleonora's Falcon | *Falco eleonora*

Διονυσάδες νήσοι | The Dionysades Islands

Nature sculpted by time

GR4320013 - ΖΕΠ**Φαράγγι Σεληνάρι – Βραχάσι**

Το φαράγγι Σεληνάρι και η ημιορεινή περιοχή που εκτείνεται βόρεια και νότια του στενού αυτού ασβεστολιθικού διαύλου παρουσιάζει μικτή βλάστηση μακκίας και φρυγάνων στο βόρειο τμήμα, και ένα μικρό σε έκταση πρινόδασος στα νότια. Στα κάθετα βράχια του φαραγγιού φωλιάζει μια μεγάλη αποικία ορνίων (*Gyps fulvus*). Παρουσία στην περιοχή έχουν και άλλα σημαντικά είδη, όπως ο γυπαετός (*Gypaetus barbatus*), ο πετρίτης (*Falco peregrinus*), ο χρυσαετός (*Aquila chrysaetos*), ο γερακαετός (*Hieraetus pennatus*) και ο σπιζαετός (*Aquila fasciata*). Τα αρπακτικά πουλιά πλαισιώνουν πολλά ακόμη είδη των μεσογειακών θαμνώνων και των δασικών οικοσυστημάτων.

GR4320013 - SPA**Farangi Selinari - Vrachasi**

The Selinari Gorge and the semi-mountainous area, extending to the north and south of its narrow limestone course, features mixed maquis and phrygana vegetation in the north section, and a small prickly-oak wood in the south. A large colony of Griffon Vultures (*Gyps fulvus*) nests on the gorge's sheer rock faces. Other important species are also present in the area, such as the Bearded Vulture (*Gypaetus barbatus*), the Peregrine Falcon (*Falco peregrinus*), the Golden Eagle (*Aquila chrysaetos*), the Booted Eagle (*Hieraetus pennatus*) and Bonelli's Eagle (*Aquila fasciata*). The raptors are joined by many other species native to Mediterranean scrub and woodland ecosystems.

Όρνια ή Σκάρες | Griffon Vultures | *Gyps fulvus*

Πανοραμική άποψη της περιοχής Σεληναρίου-Βραχασίου | Panorama of the Selinari-Vrachasi area

GR4320014 - ΖΕΠ**Νοτιοδυτική Θρυπτή (Κουφωτό)**

Το νοτιοδυτικό τμήμα της οροσειράς της Θρυπτής παρουσιάζει ξεχωριστό ενδιαφέρον για την орνιθοπανίδα της περιοχής. Η αισθητική και οικολογική αξία της τοποθεσίας είναι υψηλή λόγω της παρουσίας του εκτεταμένου πευκοδάσους στις νότιες και ανατολικές πλαγιές, καθώς και του έντονου ενδημισμού φυτικών ειδών. Οι κορυφές Κουφωτό και Καταλύματα αποτελούν σημαντικές θέσεις αναπαραγωγής για τον γυπαετό (*Gypaetus barbatus*), το όρνιο (*Gyps fulvus*), τον χρυσαετό (*Aquila chrysaetos*), τον πετρίτη (*Falco peregrinus*) και την κοκκινοκαλιακούδα (*Pyrrhocorax pyrrhocorax*). Η орνιθοπανίδα συμπληρώνεται από κίρκους, ξεφτέρια, φιδαιτούς, σπιζαετούς, γερακαετούς, γερακίνες και άλλα αρπακτικά.

GR4320014 - SPA**Notiodytiki Thrypti (Koufoto)**

The south-western section of the Thrypti range is of particular interest for its avifauna. The site is of high aesthetic and ecological value due to the presence of an expansive pine forest on the south and eastern slopes, as well as the marked endemism of plant species. The peaks of Koufoto and Katalymata are important breeding sites for the Bearded Vulture (*Gypaetus barbatus*), the Griffon Vulture (*Gyps fulvus*), the Golden Eagle (*Aquila chrysaetos*), the Peregrine Falcon (*Falco peregrinus*) and the Red-billed Chough (*Pyrrhocorax pyrrhocorax*). This avifauna is complemented by harriers, sparrowhawks, Short-toed Eagle, Bonelli's Eagle, Booted Eagle, buzzards and other raptors.

Γερακίνα | Common buzzard | *Buteo buteo*

Το νοτιοανατολικό τμήμα του Κουφωτού | The south-eastern section of Koufoto

Nature sculpted by time

GR4320016 - ΖΕΠ

Όρη Ζάκρου

Η προστατευόμενη περιοχή των Ορέων της Ζάκρου περιλαμβάνει τις δυτικές, ανατολικές και νότιες ορεινές περιοχές της κωμόπολης της Ζάκρου έως και τον Ξερόκαμπο. Στους ασβεστόλιθους της περιοχής αναπτύσσονται κυρίως φρύγανα και ελάχιστα μακκί. Στα φαράγγια φυτρώνουν κυρίως χασμόφυτα.

Οι δύο μικροί υγρότοποι στην Κάτω Ζάκρο και τον Ξερόκαμπο είναι ιδιαίτερα σημαντικοί για τα μεταναστευτικά παρυδάτια πουλιά. Στα μεγαλύτερα υψόμετρα βρίσκουν καταφύγιο αρπακτικά πουλιά και είδη των χαμηλών μεσογειακών θαμνώνων και φρυγάνων, όπως το βλαχοτσίχλο (*Emberiza hortulana*). Η εικόνα της περιοχής συμπληρώνεται από διάσπαρτες θέσεις παλαιοντολογικού ενδιαφέροντος, κυρίως στην παράκτια ζώνη. Το ανθρωπογενές περιβάλλον συνδυάζει διάσπαρτους αρχαιολογικούς τόπους της Μινωικής περιόδου και γραφικούς μικρούς οικισμούς ανάμεσα στους εκτεταμένους ελαιώνες.

GR4320016 - SPA

Ori Zakrou

The protected area of the Zakros Mountains includes the western, eastern and southern mountainous areas around the village of Zakros, as far as Xerokampos.

The limestone of the area is mainly covered in phrygana, with very limited maquis.

The gorges are chiefly home to chasmophytes. The two small wetlands at Kato Zakros and Xerokampos are of especial importance for migratory waders. Higher altitudes serve as a refuge for raptors and species inhabitant low Mediterranean scrub and phrygana, such as the Ortolan Bunting (*Emberiza hortulana*). The picture is rounded off by scattered sites of palaeontological interest, mainly in the coastal zone.

The anthropogenic environment combines scattered archaeological sites from the Minoan period and picturesque small hamlets among expansive olive groves.

Ο μεγαλύτερος και ενδημικός σκορπιός της Κρήτης | The largest and endemic scorpion of Crete | *Iurus dekanum*

Μικρό οροπέδιο στην περιοχή Λαμνών | Small mountain plain in the Lamnani area

GR4320017 - ΖΕΠ**Νήσος Κουφονήσι, γύρω νησίδες και νησίδες Καβάλλοι**

Το Κουφονήσι, η Μακρουλή, η Στρογγυλή, το Μάρμαρο, ο Τράχηλος και οι τρεις νησίδες Καβάλλοι καλύπτονται από χαμηλά φρύγανα με παρουσία βορειοαφρικανικών φυτών, σπάνιων στην Ευρώπη. Στις νησίδες αυτές φωλιάζει η πετροτουρλίδα (*Burhinus oediconemus*) και αναπαράγεται μεγάλος αριθμός από μαυροπετρίτες (*Falco eleonora*) και αρτέμηδες (*Calonectris diomedea*), ενώ συχνή είναι και η παρουσία του θαλασσοκόρακα (*Phalacrocorax aristotelis desmarestii*). Στην παράκτια θαλάσσια ζώνη αναπτύσσονται λιβάδια ποσειδωνίας (*Posidonia oceanica*), ενώ η μεσογειακή φώκια (*Monachus monachus*) χρησιμοποιεί κατά καιρούς τα ενάλια σπήλαια της περιοχής.

GR4320017 - SPA**Nisos Koufonisi, gyro nisides kai nisides Kavalloi**

Koufonisi, Makrouli, Strongyli, Marmaro, Trachilos and the three Kavalloi islets are covered in low phrygana, along with North African plants rare in Europe. The islets are a nesting site for the Stone Curlew (*Burhinus oediconemus*); large numbers of the Eleonora's Falcon (*Falco eleonora*) and the Scopoli's Shearwater (*Calonectris diomedea*) breed there. The Mediterranean Shag (*Phalacrocorax aristotelis desmarestii*) is also often present. Neptune grass (*Posidonia oceanica*) grow in the littoral zone, while the sea caves are occasionally used by the Mediterranean monk seal (*Monachus monachus*).

Συκοφάγος | Golden Oriole | *Oriolus oriolus*

Νησίδες Καβάλλοι | Kavalloi islets

ΑΠΕΙΛΕΣ ΣΤΙΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ NATURA 2000 ΣΤΗΝ ΚΡΗΤΗ

Οι κύριες απειλές που αντιμετωπίζουν οι περιοχές NATURA 2000 της Κρήτης άπτονται θεμάτων χωροταξίας: η άναρχη δόμηση και η διάνοιξη δρόμων αποτελούν χαρακτηριστικά παραδείγματα. Βαριές αρνητικές επιπτώσεις επιφέρουν και οι επιδοτήσεις που δεν συνδέονται με την (φυτική ή ζωική) παραγωγή. Εξάλλου, σημαντικά προβλήματα αποτελούν η ανορθολογική χρήση αγροχημικών, η χρήση δηλητηριασμένων δολωμάτων και η ανεξέλεγκτη διάθεση αποβλήτων. Επιμέρους προβλήματα δημιουργούν οι πυρκαγιές, η λαθροθηρία και η εισβολή ξενικών ειδών.

Απ' όλες τις περιοχές του Δικτύου NATURA 2000 της Κρήτης, η μόνη που διαθέτει Φορέα Διαχείρισης είναι αυτή των Λευκών Ορέων, ενώ όσα Διαχειριστικά Σχέδια έχουν εκπονηθεί από φορείς του νησιού δεν έχουν ακόμη τεθεί σε εφαρμογή. Τα περισσότερα από αυτά χρειάζονται πλέον επικαιροποίηση, ενώ οι όποιες προσπάθειες διατήρησης και προστασίας προσκρούουν αρκετά συχνά στις πιεστικές πληθυσμιακές και αναπτυξιακές απαιτήσεις.

THREATS TO NATURA 2000 AREAS ON CRETE

The principal threats faced by NATURA 2000 areas on Crete concern planning issues, haphazard building and road construction being classic examples. Subsidies not linked to (crop or animal) production also have serious consequences. Furthermore, the unsound use of agrochemicals (and use of poisoned baits) constitute major problems, together with uncontrolled waste disposal. Additional problems are created by wildfires, poaching and invasion by alien species.

The Lefka Ori is the sole NATURA 2000 Network site on Crete with a Management Body, while those Management Plans that have been produced by organisations on Crete have yet to be implemented. Most are in need of updating, while conservation and protection efforts frequently run up against pressing population and development demands.

Αλατολίμνη, Ξερόκαμπος | Alatsolimni, Xerokampos

GR4330002 - ΕΖΔ**Όρος Κέδρος**

Φαράγγια και γυμνές βραχώδεις πλαγιές είναι τα χαρακτηριστικότερα στοιχεία του όρους Κέδρος. Ο κύριος τύπος βλάστησης είναι τα φρύγανα και οι χαμηλοί θάμνοι. Η ιδιαίτερη γεωμορφολογία και η σχετική απομόνωση του ορεινού αυτού όγκου είχε ως αποτέλεσμα τον υψηλό χλωριδικό ενδημισμό. Στο βουνό φυτρώνουν σπάνια είδη φυτών, όπως τα *Dianthus juniperinus* subsp. *pulviniformis*, *Cerastium brachypetalum* subsp. *doerfleri*, η αμπελιτσιά και πολλά χασμόφυτα. Μεγάλος επίσης εμφανίζεται και ο ενδημισμός σε σαλιγκάρια. Στη σχετικά μικρή αυτή ορεινή τοποθεσία ζουν περιστασιακά τα περισσότερα ερπετά και αμφίβια της Κρήτης.

GR4330002 - SAC**Oros Kedros**

Gorges and bare rocky slopes are the features most characteristic of Mount Kedros. The main type of vegetation is phrygana and low shrubs. The massif's particular geomorphology and relative isolation have resulted in high floristic endemism. Rare plant species grow on the mountain, such as *Dianthus juniperinus* subsp. *pulviniformis*, *Cerastium brachypetalum* subsp. *doerfleri*, the Cretan zelkova and many chasmophytes. This relatively small mountainous area is an occasional home to most reptiles and amphibians of Crete.

Όρος Κέδρος | Mount Kedros

Nature sculpted by time

GR4330003 - EZA

Κουρταλιώτικο φαράγγι – Μονή Πρέβελη – Ευρύτερη περιοχή

Το Κουρταλιώτικο φαράγγι με την ευρύτερη περιοχή περιλαμβάνει κυρίως βραχώδεις εκτάσεις και μια μικρή παράκτια ζώνη. Στην ενδοχώρα συναντάμε φρύγανα και χασμόφυτα, ενώ τα ρέματα και οι εκβολές των ποταμών διαθέτουν παρόχθια βλάστηση. Τους παραλιακούς βιότοπους καλύπτουν φυτά ανθεκτικά στην αλατότητα και την άμμο, ενώ λιβάδια ποσειδωνίας αναπτύσσονται στην υποθαλάσσια ζώνη. Μεγάλης σημασίας θεωρείται το δεύτερο σε μέγεθος (παγκοσμίως) φοινικόδασος με φοίνικες του Θεόφραστου (*Phoenix theophrasti*). Ο ποταμός Μέγας, που διατρέχει την περιοχή, έχει μόνιμη ροή νερού καθ' όλη τη διάρκεια του έτους. Η συγκεκριμένη τοποθεσία έχει εξαιρετική σημασία για τη χλωρίδα και την πανίδα, σχετικά ικανοποιητικό καθεστώς διατήρησης και παγκόσμια αξία.

GR4330003 - SAC

Kourtaliotiko Farangi – Moni Preveli – Evryteri periochi

The Kourtaliotis Gorge and wider area mainly includes rocky expanses and a small coastal zone. The hinterland features phrygana and chasmophytes, whereas the watercourses and estuaries have riverine vegetation. Sand and saline-resistant plants cover coastal habitats, while the submarine zone has meadows of Neptune Grass. The world's second largest forest of Cretan palm (*Phoenix theophrasti*) is regarded as highly significant. The Megas river flows through the area year round. An exceptionally important area for flora and fauna, it is a relatively well preserved site of worldwide value.

Τμήμα του φοινικόδασους του Πρέβελη | Part of the Preveli palm forest

GR4330004 - ΕΖΔ

Πρασινό φαράγγι – Πατσός – Ρέμα Σφακορύακο – Παραλία Ρεθύμνου και εκβολή Γεροπόταμου, ακρωτήριο Λιανός Κάβος – Περιβόλια

Η περιοχή περιλαμβάνει ένα μεγάλο παράλιο τμήμα ανατολικά του Ρεθύμνου και τις εκβολές του Γεροπόταμου και του Σφακορύακου στο βόρειο τμήμα. Νότια περιλαμβάνει τα φαράγγια Πρασινό και Πατσός μαζί με τις κοιλάδες τους. Ως εκ τούτου, η βλάστηση ποικίλλει από τον βορρά προς τον νότο. Ο συνδυασμός παράκτιων, υγροτοπικών, ημιορεινών και ενδοχωρικών οικοτόπων συμπληρώνεται από μεγάλη χλωριδική και πανιδική ποικιλία. Σημαντικά είδη της περιοχής θεωρούνται για μεν τα φυτά το δίκταμο στη χέρσο και τα λιβάδια ποσειδωνίας στην υποθαλάσσια ζώνη, για δε τα ζώα η θαλάσσια χελώνα (*Caretta caretta*), η μεσογειακή φώκια (*Monachus monachus*) και η νυχτερίδα *Rhinolophus ferrumequinum creticum*.

GR4330004 - SAC

Prassano Farangi – Patsos – Sfakoryako Rema – Paralia Rethymnou kai Ekvoli Geropotamou, Akr. Lianos Kavos – Perivolia

This area includes a large coastal section east of Rethymnon, and the Geropotamos and Sfakoryako estuaries in the northern section. To the south it includes Prassano and Patsos Gorges together with their valleys. The vegetation thus varies from north to south. The combination of coastal, wetland, semi-mountainous and inland habitats is complemented by wide floristic and faunal variety. Species regarded as important among plants are dittany on dry land and the Neptune grass meadows on the littoral zone, while among animals they include the Loggerhead sea turtle (*Caretta caretta*), the Mediterranean monk seal (*Monachus monachus*) and the horseshoe bat (*Rhinolophus ferrumequinum creticum*).

Φαράγγι Πατσού | Patsos Gorge

Nature sculpted by time

GR4330005 - EZA**Όρος Ίδη (Βορίζια, Γερανοί, Καλή Μαδάρα)**

Η οροσειρά του Ψηλορείτη στο κέντρο του νησιού είναι ο βασικός υδροσυλλέκτης της κεντρικής Κρήτης. Στο έντονα καρστικό γεωλογικό υπόβαθρο εμφανίζονται ποικίλες γεωμορφές, όπως δολίνες, οροπέδια, πόλγες, φαράγγια, σπήλαια και βάραθρα.

Καλύπτεται κυρίως από φρύγανα και μακκί μέχρι το υψόμετρο των 1.600 μ., ενώ συστάδες πρίνων, πεύκων, κυπαρισσιών και σφενταμιών είναι διάσπαρτες μέχρι τα 1.700 μ.

Στη μεγάλη διαφοροποίηση των βιοτόπων του βουνού οφείλεται ο υψηλός ενδημισμός της χλωρίδας αλλά και της πανίδας που φιλοξενεί σε όλη του την έκταση. Στενοενδημικά και σπάνια είδη σαλιγκαριών, αρθροπόδων, αλλά και σπηλαιόβιων ειδών, ζουν στους διάφορους καρστικούς σχηματισμούς της περιοχής.

GR4330005 - SAC**Oros Idi (Vorizia, Geranoi, Kali Madara)**

The Psiloreitis range in the middle of the island is the principal water collector for central Crete. A variety of landforms such as dolines (hollows), mountain plains, poljes (depressions), gorges, caves and chasms appear in the highly karstified bedrock. The range is

mainly covered in phrygana and maquis up to an altitude of 1,600 metres, with scattered stands of prickly-oak, pine, cypress and maple up to 1,700 metres. The marked endemism of flora and fauna hosted over the entire area is due to the high differentiation in mountain habitats. Stenoendemic and rare species of snails, arthropods, and cave-dwelling species live in the area's various karst formations.

Κρητικός αγριόγατος | Cretan wildcat | *Felis silvestris cretensis*

Το οροπέδιο της Νίδας, όπως φαίνεται από τα βορειοδυτικά | The Nida mountain plain as seen from the north-west

GR4330006 - ΖΕΠ**Σωρός – Αγκάθι – Κέδρος**

Οι μικροί αυτοί ορεινοί όγκοι βρίσκονται νοτιοδυτικά του Ψηλορείτη. Φαράγγια, γυμνές βραχώδεις πλαγιές και απότομοι γκρεμοί χαρακτηρίζουν τις ασβεστολιθικές κορυφές, όπου επικρατούν ξηροθερμικά μακκί και φρύγανα. Τον έντονο χλωριδικό ενδημισμό που συναντάμε στην περιοχή συμπληρώνει η παρουσία σημαντικών και σπάνιων αρπακτικών πτηνών, όπως ο γυπαιτός (*Gypaetus barbatus*), το όρνιο (*Gyps fulvus*) και ο σπιζαιτός (*Aquila fasciata*). Τα είδη αυτά φωλιάζουν στα κάθετα βράχια των φαράγγιων και των γκρεμών. Η ανθρώπινη παρουσία είναι έντονη στα χαμηλά υψόμετρα, με την ύπαρξη μεγάλου αριθμού χωριών, κυρίως κτηνοτροφικών, να συμβάλλουν στην παρουσία και διατήρηση των προαναφερθέντων ειδών.

GR4330006 - SPA**Soros – Agkathi – Kedros**

These small mountain massifs lie south-west of Psiloreitis. Gorges, bare rocky slopes and steep cliffs are typical of the limestone peaks, where dry scrub and phrygana are dominant. The marked floristic endemism encountered in the area is complemented by the presence of rare and significant raptors such as the Bearded Vulture (*Gypaetus barbatus*), the Griffon Vulture (*Gyps fulvus*) and Bonelli's Eagle (*Aquila fasciata*). These species nest on the sheer faces of the gorges and cliffs. Human presence is marked at lower altitude, with the large number of mainly shepherding villages contributing to the presence and conservation of the aforementioned species.

Η κρητική κόκκινη τουλίπα | Red cretan tulip | *Tulipa doerfleri*

Θέα από τον Ψηλορείτη – Αριστερά το όρος Κέδρος, δεξιά το όρος Σάμιτος και πίσω οι κορυφές Σωρός και Αγκάθι | The view from Psiloreitis: Mount Kedros on the left, with Mount Samitos on the right and the peaks of Soros and Agkathi in the background

GR4330007 - ΖΕΠ**Κουρταλιώτικο φαράγγι – Φαράγγι του Πρέβελι**

Το Κουρταλιώτικο φαράγγι και το φαράγγι του Πρέβελι, στα νότια του Ρεθύμνου, είναι βραχώδεις ασβεστολιθικές εκτάσεις με χαμηλά σχετικά υψόμετρα. Τα κάθετα βράχια τους καλύπτονται με χασμόφυτα, βραχόφιλα φυτά και φρύγανα. Οι κοίτες των χειμάρρων φιλοξενούν παρόχθια βλάστηση με λυγαριές, πικροδάφνες, χαρουπιές, αλλά και φοίνικες του Θεόφραστου (*Phoenix theophrasti*). Το έντονο ανάγλυφο των φαραγγιών σχηματίζει σημαντικές θέσεις φωλιάσματος για τα μεγάλα αρπακτικά πτηνά της Κρήτης, όπως ο γυπαετός, το όρνιο και ο σπιζαετός. Στην περιοχή διαβιούν επίσης χαρακτηριστικά είδη των θαμνότοπων, όπως ο αιγαιοστροβάκος (*Sylvia rueppelli*) και η δενδροσταρήθρα (*Lullula arborea*).

GR4330007 - SPA**Kourtaliotiko Farangi, Farangi Preveli**

The Kourtaliotis Gorge and Preveli Gorge, in the south of Rethymno RU, are relatively low altitude rocky expanses of limestone. Their sheer rock faces are covered in chasmophytes, rock-loving plants and phrygana. The torrent-beds host riverine vegetation including chaste trees, oleanders and carobs, as well as Cretan palms. The rugged relief in the gorges forms important nesting sites for the large raptors of Crete, such as the Bearded Vulture, the Griffon Vulture and the Bonelli's Eagle. The area is also home to species typical of scrub, such as the Rüppell's Warbler (*Sylvia rueppelli*) and the Woodlark (*Lullula arborea*).

Κοκκικοκεφαλάς | Woodchat Shrike | *Lanius senator*

Κουρταλιώτικο φαράγγι | The Kourtaliotis Gorge

GR4330008 - ΖΕΠ**Πρασινό φαράγγι**

Το φαράγγι των Πρασιών και η γύρω περιοχή έχουν αναγνωριστεί ως ένας πολύ σημαντικός βίοτοπος για τα ερπετά και τα αμφίβια της Κρήτης, αλλά και για φυτικά είδη που προστατεύονται στην Ευρώπη. Η μεγαλύτερη έκταση καλύπτεται κυρίως από μακκί με πρίνους και φρύγανα στις πλαγιές, ενώ στους γκρεμούς αναπτύσσονται βραχόφιλα είδη. Τόσο η ύπαρξη του φαραγγιού όσο και η τυπική βλάστηση της περιοχής δημιουργούν έναν σημαντικό βίοτοπο για τα μεταναστευτικά είδη πτηνών. Σε αυτό δραστηριοποιείται και φωλιάζει μια μεγάλη αποικία ορνιών (*Gyps fulvus*) και αρπακτικά πουλιά όπως ο σπιζαετός (*Aquila fasciata*).

GR4330008 - SPA**Prassano Farangi**

The Prassano Gorge and surrounding area have been recognised as a highly important habitat for Crete's reptiles and amphibians, as well as for plant species protected throughout Europe. Most of the area is covered mainly in maquis, with prickly-oak and phrygana on the hillsides, while rock-loving species grow on the cliffs. Both the gorge's existence and the vegetation typical of the area have created a significant habitat for migratory bird species. A large colony of nesting Griffon Vultures (*Gyps fulvus*) is active in the gorge, along with raptors such as the Bonelli's Eagle (*Aquila fasciata*).

Μελισσοφάγος | European Bee-eater | *Merops apiaster*

Η νότια έξοδος του Πρασανού φαραγγιού | The southern exit of the Prassano Gorge

Nature sculpted by time

GR4330009 - ΖΕΠ

Όρος Ψηλορείτης (νοτιοδυτικό τμήμα)

Το νοτιοδυτικό τμήμα του Ψηλορείτη χαρακτηρίζεται από έντονες κλίσεις, με απότομες κάθετες πλαγιές, τόσο στα νότια όσο και στα δυτικά. Οι απότομες γεωλογικές ανυψώσεις έχουν δημιουργήσει μεγάλο αριθμό φαραγγιών και εκτεθειμένων γκρεμών, οι οποίοι θεωρούνται μεγάλης σημασίας για την παρουσία αναπαραγόμενων αλλά και μεταναστευτικών αρπακτικών πτηνών. Σημαντικότερα είδη της περιοχής είναι ο γυπαετός, το όρνιο, ο χρυσαετός και η κοκκινοκαλιακούδα. Η βλάστηση που καλύπτει το τμήμα αυτό του Ψηλορείτη είναι κυρίως φρυγανική και μακκία στα μέσα υψόμετρα. Στα μεγαλύτερα υψόμετρα υπάρχουν διάσπαρτα αραιά δάση πρίνων, πεύκων, κυπαρισσιών και σφενδαμιών. Τα οροφρύγανα κυριαρχούν στις κορυφές.

Κοκκινοκαλιακούδα | Red-billed Chough | *Pyrrhocorax pyrrhocorax*

GR4330009 - SPA

Όρος Psiloreitis (Notiodytiko tmima)

The south-western part of Psiloreitis is steep-sloped, with sheer sides to both the south and west. Sudden geological uplifts have created a large number of gorges and exposed cliffs, which are considered vital to the presence of both breeding and migratory raptors. The most important species in the area are the Bearded Vulture, the Griffon Vulture, the Golden Eagle and the Red-billed Chough. The vegetation covering this part of Psiloreitis is mostly phrygana and maquis at middle altitudes. At greater altitudes there are scattered sparse woods of prickly-oak, pine, cypress and maple. Mountain phrygana is dominant on the peaks.

Ενδημική πεταλούδα του Ψηλορείτη | Endemic butterfly of Psiloreitis | *Plebejus (Kretania) psylorita*

Μαύρη κορυφή – Ψηλορείτης | Mavri Peak, Psiloreitis

GR4340001 - EZA**Ήμερη και Άγρια Γραμβούσα – Τηγάνι και Φαλάσαρνα – Ποντικονήσι, όρμος Λιβάδι – Βιγλιά**

Στο βορειοδυτικότερο άκρο της Κρήτης η βλάστηση είναι θαμνώδης, με κυρίαρχους τους πολυετείς θάμνους και τις συστάδες νάνων μορφών σχίνου και χαρουπιάς. Στις απόκρημνες ακτές φιλοξενούνται σπάνια χασμόφυτα, ενώ το παράλιο μέτωπο καλύπτεται από φυτά που αναπτύσσονται στις αμμοθίνες. Τόσο η χερσόνησος όσο και τα νησιά Ήμερη και Άγρια Γραμβούσα και το Ποντικονήσι είναι πολύ σημαντικές περιοχές για ελληνικά ενδημικά ή στενοενδημικά είδη φυτών (π.χ. *Allium platakisii*, *Anthemis glaberrima*). Ενδημικά ή σπάνια απειλούμενα είδη και υποείδη ερπετών και ασπονδύλων (κυρίως στενοενδημικά ορθόπτερα) εξαπλώνονται σε όλη την επικράτεια της τοποθεσίας. Υπάρχουν επίσης ενδείξεις για παρουσία της μεσογειακής φώκιας (*Monachus monachus*) στα βόρεια παράλια. Η λιμνοθάλασσα του Μπάλου συνιστά καταφύγιο και περιοχή αναπαραγωγής σημαντικών σπονδυλωτών και ασπόνδυλων θαλάσσιων ειδών.

GR4340001 - SAC**Imeri kai Agria Gramvoussa – Tigani kai Falassarna – Ponitkonisi, Ormos Livadi – Viglia**

The vegetation on the north-western tip of Crete is mainly scrub, dominated by perennial shrubs and stands of dwarf forms of lentisk and carob. The craggy shores are home to chasmophytes, while the beach front is covered in plants growing in the sand dunes. Both the peninsula and the islands of Imeri and Agria Gramvoussa and Pontikonisi are highly important areas for Greek endemic or stenoendemic plant species (e.g. *Allium platakisii*, *Anthemis glaberrima*). Endemic or rare threatened species and subspecies of reptiles and invertebrates are distributed throughout the site. There are also indications that the Mediterranean monk seal (*Monachus monachus*) is present on the northern shores. Balos' lagoon is a refuge and breeding site for important species of marine vertebrates and invertebrates.

Θέα από την Άγρια Γραμβούσα προς την Ήμερη Γραμβούσα και τη χερσόνησο της Γραμβούσας | View from Agria Gramvousa to Imeri Gramvousa and the Gramvousa Peninsula

Nature sculpted by time

GR4340002 - EZA

Νήσος Ελαφώνησος και παράκτια θαλάσσια ζώνη

Η νησίδα όπως και η απέναντι παράκτια θαλάσσια ζώνη της Κρήτης αποτελούν έναν μοναδικό και εξαιρετικής ομορφιάς σχηματισμό. Η Ελαφώνησος είναι πεδινή με χαμηλό υψόμετρο. Μόνο το δυτικό της τμήμα είναι σχετικά βραχώδες με κάθετα τοιχώματα. Εδώ φυτρώνει το κινδυνεύον ανδροκύμβιο του Ρέχινγκερ (*Androcymbium rechingeri*). Η παράκτια ζώνη χαρακτηρίζεται από την τυπική βλάστηση των αμμοθινών με εκτεταμένες δενδρώδεις διαπλάσεις άρκευθων. Σημαντική παρουσία έχουν εδώ σπάνια και ενδημικά είδη φυτών όπως η *Bellevalia brevipedicellata*. Η νησίδα συνδυάζει ένα μωσαϊκό βλάστησης (αμμόφιλη, αμμοθινική και αλοφυτική χλωρίδα, φρύγανα και μακκί). Η πανίδα περιλαμβάνει ενδημικά είδη όπως την κρητική σαύρα (*Podarcis cretensis*).

GR4340002 - SAC

Nisos Elafonis kai paraktia thalassia zoni

The island as the adjacent coastal marine zone of Crete make up a unique formation of outstanding beauty. Elafonis is flat and low-lying. Only the western part is relatively rugged, with sheer sides, where the threatened *Androcymbium* (*Androcymbium rechingeri*) grows. The shore zone has the typical sand dune vegetation, with groves of juniper. Rare and endemic species of plants such as *Bellevalia brevipedicellata* are present in significant numbers. The area combines a mosaic of sand-loving, sand-dune and halophyte vegetation, phrygana and maquis. The fauna includes endemic species such as the Cretan lizard (*Podarcis cretensis*).

Κρητική σαύρα |
Cretan lizard |
Podarcis cretensis

Το Κεδρόδασος, ανατολικά του Ελαφονησίου | The juniper forest east of Elafonisi

GR4340003 - ΕΖΔ**Χερσόνησος Ροδωπού – Παραλία Μάλεμε**

Η χερσόνησος του Ροδωπού χαρακτηρίζεται από απόκρημνες βραχώδεις ακτές, γκρεμούς, σάρες και καταβόθρες ανεπτυγμένες στους ασβεστόλιθους. Κυρίαρχος τύπος βλάστησης είναι τα φρύγανα, ενώ εμφανίζει τοπικά συστάδες σχίνων και εκτάσεις με αμπελώνες. Υπάρχουν πολλά ενδημικά είδη (φυτά και ζώα) σε ποικίλους και καλά διατηρημένους βιότοπους. Η παραλία από το Κολυμπάρι μέχρι τον Πλατανιά είναι μία από τις πιο σημαντικές θέσεις αναπαραγωγής της θαλάσσιας χελώνας (*Caretta caretta*) στην Κρήτη. Χαρακτηριστικό στοιχείο της περιοχής είναι και τα λιβάδια ποσειδωνίας στη θαλάσσια ζώνη. Αρχαιολογικά κατάλοιπα, παλαιοντολογικά ευρήματα και μικρή σχετικά ανθρώπινη παρέμβαση συμπληρώνουν την ιδιαιτερότητα της τοποθεσίας αυτής.

GR4340003 - SAC**Chersonisos Rodou - Paralia Maleme**

The Rodopos Peninsula has steep rocky shores, cliffs, scree and sinkholes appearing in the limestone. The principal type of vegetation is phrygana, with stands of lentisk and expanses of vineyard from place to place. There are several endemic plant and animal species in various well preserved habitats. The beach from Kolymbari to Platanias is one of the most important breeding sites for Loggerhead sea turtles (*Caretta caretta*) on Crete. The meadows of Neptune Grass in the littoral zone are one of the area's characteristic features. The site's distinctive character is complemented by archaeological remains, palaeontological finds and relatively little human intervention.

Άποψη της ανατολικής ακτής της χερσονήσου Ροδωπού | View of the east coast of the Rodopos Peninsula

Nature sculpted by time

GR4340004 - EZA

Έλος – Τοπόλια – Σάσσαλος – Άγιος Δίκαιος

Ορεινή-ημιορεινή περιοχή στα δυτικά της Π.Ε. Χανίων, με γεωλογικό υπόβαθρο τα ανθρακικά και τα σχιστολιθικά κυρίως πετρώματα.

Η βλάστηση είναι τυπική φρυγανική, ενώ υπάρχουν θαμνώδεις και δενδρώδεις σχηματισμοί σχίνων και χαρουπιών. Από τα χαρακτηριστικότερα στοιχεία της χλωρίδας είναι τα σπάνια για την Κρήτη καστανοδάση και τα μακκί με κουμαριές.

Πολλά ελληνικά και κρητικά ενδημικά φυτά εντοπίζονται στον Άγιο Δίκαιο και στο φαράγγι των Τοπολιών (χασμοφυτική βλάστηση).

Σημαντική είναι και η πανίδα της περιοχής, που περιλαμβάνει μεταξύ άλλων στενοενδημικά ασπόνδυλα και προστατευόμενα χειρόπτερα (νυχτερίδες), τα οποία συναντάμε στις σπηλιές της περιοχής.

Τραγορινόλοφος | Greater horseshoe bat | *Rhinolophus ferrumequinum*

Καρπός καστανιάς | Chestnut | *Castanea sativa*

GR4340004 - SAC

Elos – Topolia – Sassalos – Agios Dikaios

Mountainous and semi-mountainous area in the west of Chania Regional Unit, with a bedrock mainly consisting of carbonate and shale rocks.

The vegetation is typical phrygana, with bush and tree formations of lentisk and carob.

Among the most characteristic features of the vegetation are the chestnut woods rarely encountered on Crete, and maquis with strawberry trees.

Several plants endemic to Greece and Crete are found at Agios Dikaios, and in Topolia Gorge (chasmophyte vegetation).

The area's fauna is likewise significant, including stenoendemic invertebrates and protected Chiroptera (bats) encountered in the site's caves.

Φαράγγι Σηρικαρίου – Άγιος Δίκαιος | Sirikari Gorge, Agios Dikaios

GR4340005 - ΕΖΔ**Όρμος Σούγιας – Βάρδια –
Φαράγγι Λισσού μέχρι Ανύδρους
και παράκτια ζώνη**

Η περιοχή αυτή παρουσιάζει ποικιλία οικοτόπων, κυρίως λόγω του έντονου αναγλύφου της. Τόσο η ακτή όσο και το χερσαίο τμήμα είναι βραχώδη με απότομους γκρεμούς, φαράγγια, ρέματα, πηγές και σπήλαια. Δάση πεύκων, χαμηλοί θαμνώνες άρκευθων, φρύγανα, μακκί, υγρόφιλη παραποτάμια και χασμοφυτική βλάστηση εναλλάσσονται από την ενδοχώρα προς την ακτογραμμή. Η υποθαλάσσια ζώνη περιλαμβάνει υφάλους και απομονωμένες νησίδες λιβαδιών ποσειδωνίας (*Posidonia oceanica*). Μικρός πληθυσμός μεσογειακής φώκιας (*Monachus monachus*) χρησιμοποιεί τις ενάλιες σπηλιές της περιοχής.

GR4340005 - SAC**Ormos Sougias – Vardia –
Farangi Lissou mechri Anydrous
kai Paraktia Zoni**

This area boasts an abundance of habitat types, mainly due to its rugged relief. Both the shore and the inland section are rocky with steep cliffs, gorges, watercourses, springs and caves. Pine forests, low juniper scrub, phrygana, maquis, riverine and chasmophyte vegetation alternate from the hinterland to the coastline. The underwater zone includes reefs and patches of the Neptune grass meadows (*Posidonia oceanica*). A small population of Mediterranean monk seals (*Monachus monachus*) uses the area's sea caves.

Υφαλοι από το ενδημικό μαλάκιο *Dendropoma petraeum* |
Reefs of the endemic mollusc *Dendropoma petraeum*

Λισσός | Lissos

GR4340006 - ΕΖΔ**Λίμνη Αγιάς – Πλατανιάς – Ρέμα και εκβολή Κερίτη – Κοιλάδα Φασά**

Η αμμώδης παραλία του Πλατανιά, η εκβολή του Κερίτη ποταμού, η κοιλάδα Φασά και η τεχνητή λίμνη της Αγιάς δημιουργούν έναν σημαντικό βιότοπο στα δυτικά των Χανίων. Η γεωγραφική σύνδεση της περιοχής με τα Λευκά Όρη, καθώς και η έντονη παρουσία του υγρού στοιχείου, προσδίδουν μεγάλη οικολογική και αισθητική αξία σε αυτήν. Τα υγροτοπικά ενδιαιτήματα διατηρούνται σε καλή κατάσταση. Σημαντικό φυτικό είδος για την περιοχή θεωρείται η φτέρη *Woodwardia radicans*, η οποία φυτρώνει στην κοιλάδα Φασά. Στην παραλία του Πλατανιά αναπαράγεται η θαλάσσια χελώνα (*Caretta caretta*).

GR4340006 - SAC**Limni Agias – Platanias – Rema kai Ekvoli Keriti – Koilada Fasa**

The sandy beach at Platanias, the Keritis river mouth, Fasa Valley and the artificial lake at Agia create a significant habitat to the west of Chania. The area's geographical link with the Lefka Ori and the marked presence of water lend the area great ecological and aesthetic value. The wetland habitats are in a good state of preservation. The *Woodwardia radicans* fern growing in Fasa Valley is considered an important plant species for the area. The Loggerhead sea turtle *Caretta caretta* nests on the beach at Platanias.

Λίμνη Αγιά | Agia Lake

GR4340007 - ΕΖΔ**Φαράγγι Θέρισου**

Το φαράγγι του Θέρισου είναι από τις μικρότερες σε έκταση προστατευόμενες περιοχές της δυτικής Κρήτης και βρίσκεται αρκετά κοντά στην πόλη των Χανίων. Στη μικρή κοιλάδα που σχηματίζει, υπάρχει πυκνή παραποτάμια βλάστηση από πλατάνια και πικροδάφνες.

Το υπόλοιπο τμήμα καλύπτεται από φρύγανα, ψηλούς θαμνώνες ελιάς-χαρουπιές και ένα μικρό κυπαρισσόδασος κοντά στο χωριό.

Οι οικότοποι είναι ικανοποιητικά διατηρημένοι, παρά τη συνεχή και έντονη ανθρώπινη παρουσία. Τα σπάνια ή απειλούμενα ενδημικά φυτικά είδη και η σημαντική παρουσία της ερπετοπανίδας της Κρήτης καθιστούν μεγάλης σημασίας τη διατήρηση και προστασία της περιοχής.

GR4340007 - SAC**Farangi Therissou**

Therisso Gorge is one of the smallest protected areas in west Crete, and is located fairly near the city of Chania. The small valley formed by the gorge has dense riverine vegetation consisting of plane trees and oleanders.

The vegetation combines phrygana and tall olive and carob bushes with a small cypress wood near the village. The habitats are in a satisfactory state of preservation, despite constant, intensive human presence.

Rare or threatened endemic plant species and a significant presence of Cretan reptile fauna make conserving and protecting the area particularly important.

Το φαράγγι και το ιστορικό χωριό του Θέρισου | The gorge and historic village of Therisso

Nature sculpted by time

GR4340008 - EZA**Λευκά Όρη και παράκτια ζώνη**

Ο ορεινός όγκος των Λευκών Ορέων είναι η μεγαλύτερη σε έκταση προστατευόμενη περιοχή του Δικτύου NATURA 2000 στην Κρήτη. Λόγω της έντονης γεωμορφολογίας και του μεγάλου υψομετρικού εύρους παρουσιάζει μια πολύπλοκη ακολουθία οικοτόπων, από τα υποθαλάσσια λιβάδια ποσειδωνίας έως τις σπάνιες φυτοκοινωνίες της αλπικής ερήμου στις κορυφές πάνω από τα 2.000 μ. Ο ενδημισμός των ασπονδύλων και η παρουσία του κρητικού αγριμιού (*Capra aegagrus cretica*) και της ενδημικής μυγαλής (*Crocidura zimmermanni*) του προσδίδουν τεράστια οικολογική σημασία. Τα Λευκά Όρη αποτελούν μια απέραντη αδιάταρακτη έκταση, με ελάχιστη ανθρώπινη παρέμβαση και σημαντική βιοποικιλότητα. Συνδυάζουν πλήθος βιοτικών και αβιοτικών στοιχείων, των οποίων η πραγματική αξία δεν έχει γίνει ακόμη πλήρως γνωστή.

GR4340008 - SAC**Lefka Ori kai Paraktia Zoni**

The Lefka Ori mountain massif is the largest Natura 2000 Network protected area on Crete. Owing to the rugged terrain and wide altitude range it boasts a complex sequence of habitats, from submarine meadows of Neptune Grass to the rare plant communities in the alpine desert and peaks above 2,000 metres. The endemism of invertebrates and the presence of the Cretan wild goat (*Capra aegagrus cretica*) and the endemic shrew (*Crocidura zimmermanni*) lend the area enormous ecological value. The Lefka Ori constitute a vast undisturbed expanse with minimal human intervention and significant biodiversity. They combine a wealth of biotic and abiotic natural elements, the true value of which is not yet fully known.

Φαράγγι Σαμαριάς | Samaria Gorge

Νεαρά αγρίμια | Young wild goats | *Capra aegagrus cretica*

GR4340010 - ΕΖΔ

Δράπανο (βορειοανατολικές ακτές) – Παραλία Γεωργιούπολης – Λίμνη Κουρνά

Το ακρωτήριο Δράπανο είναι μια σημαντική ημιορεινή αδιατάρακτη τοποθεσία με απότομους, κάθετους παράκτιους γκρεμούς στα ανατολικά. Η περιοχή συνεχίζει ανατολικά περιλαμβάνοντας τις εκβολές του Αλμυρού και την παραλία της Γεωργιούπολης, και νότια τη μοναδική φυσική λίμνη της Κρήτης, τη λίμνη Κουρνά. Το ακρωτήριο καλύπτεται κυρίως από φρύγανα. Στην παράκτια ζώνη συναντάμε υδρόφιλη παρόχθια βλάστηση, φυτά ανθεκτικά στην αλατότητα, φυτοκοινωνίες των αμμοθινών και μικρές συστάδες με φοίνικες του Θεόφραστου (*Phoenix theophrasti*). Η πλούσια πανίδα της περιοχής περιλαμβάνει ενδημικά ασπόνδυλα, αμφίβια και ερπετά (και ενδημικά υποείδη), προστατευόμενα θηλαστικά και θαλάσσιες χελώνες (*Caretta caretta*).

GR4340010 - SAC

Drapano (voreioanatolikes aktes) – Paralia Georgioupolis – Limni Kourna

Drapano Peninsula is a significant undisturbed semi-mountainous site with sheer coastal cliffs to the east. The area continues eastwards, including the Almyros estuary, the beach at Georgioupolis and Kourna Lake, Crete's only natural lake, to the south.

The peninsula is covered mainly by phrygana. Riverine vegetation, saline-resistant plants, sand dune plant communities and small stands of Cretan palm (*Phoenix theophrasti*) are encountered in the coastal zone.

The area's rich fauna includes endemic invertebrates, amphibians and reptiles (with endemic subspecies), protected mammals and Loggerhead sea turtles (*Caretta caretta*).

Σπιτόφιδο | Leopard snake | *Zamenis situla*

Νεροχελώνα | Terrapin | *Mauremys rivulata*

Λίμνη Κουρνά | Lake Kourna

Nature sculpted by time

GR4340011 - ΕΖΔ

Φρε – Τζιτζιφές – Νίπος

Η μικρή σε έκταση ημιορεινή περιοχή του Φρε και του Τζιτζιφέ βρίσκεται στα βορειοανατολικά του μεγάλου ορεινού όγκου της χανιώτικης Μαδάρας. Φρυγανότοποι, μακκί με πρίνους καθώς και δάση με κυπαρίσσια και διάσπαρτες δάφνες χαρακτηρίζουν τη βλάστηση της περιοχής. Ειδικά οι συστάδες δάφνης (*Laurus nobilis*) είναι μοναδικές διαπλάσεις για την Κρήτη και θεωρούνται οικότοποι προτεραιότητας για την Ευρωπαϊκή Ένωση.

GR4340011 - SAC

Fre – Tzitzifes – Nipos

The small semi-mountainous area around Fre and Tzitzifes lies in the north-east of the large massif of the Chania mountains. Phrygana and maquis featuring prickly-oak are typical of the area's vegetation, as are cypress woods and sparse laurel trees. In particular, the stands of laurel (*Laurus nobilis*) are unique formations on Crete, and are considered priority habitats for the European Union.

Δάφνη | Laurel |
Laurus nobilis

Περιοχή Φρε | The area around Fre

GR4340012 - ΕΖΔ

Ασφένδου – Καλλικράτης και παράκτια ζώνη

Τα οροπέδια του Ασφένδου και του Καλλικράτη οριοθετούν τα νοτιοανατολικά όρια της Περιφερειακής Ενότητας Χανίων. Κατ' εξοχήν ορεινή περιοχή με πολύπλοκη γεωμορφολογική δομή και έντονο καρστ, περιλαμβάνει, εκτός των δύο μεγάλων οροπεδίων, απότομα φαράγγια, πόλγες, δολίνες και κάθετους ασβεστολιθικούς γκρεμούς. Κυρίαρχη βλάστηση είναι τα φρύγανα, ενώ στο κέντρο του ορεινού όγκου υπάρχει και ένα πυκνό πρινοδάσος ηλικίας εκατοντάδων ετών. Φιλοξενεί περισσότερα από είκοσι είδη ενδημικών φυτών, με την κενταύρια (*Centaurea poiculatoris*) να φύεται μόνο εδώ και πουθενά αλλού (στενοενδημικό). Η παράκτια ζώνη στα νότια περιλαμβάνει λιβάδια ποσειδωνίας, υφάλους και ενάλια σπήλαια.

Η πεδιάδα του Φραγκοκάστελου | The plain of Fragkokastelo

GR4340012 - SAC

Asfendou – Kallikratis kai Paraktia Zoni

The mountain plains of Asfendou and Kallikratis delimit the Regional Unit of Chania to the south-east. A mountainous area par excellence, with a complex geomorphological structure and rugged karst, in addition to the two mountain plains it includes steep gorges, poljes, dolines and sheer limestone cliffs. The dominant vegetation is phrygana, while at the centre of the mountain massif there is also a dense prickly-oak forest hundreds of years old. The area hosts over twenty species of endemic plants; *Centaurea poiculatoris* grows here alone, and nowhere else (stenoendemic). The littoral zone includes Neptune grass meadows, reefs and sea caves.

Περιοχή Ασφένδου | The area around Asfendou

Nature sculpted by time

GR4340013 - EZA

Νήσοι Γαύδος και Γαυδοπούλα

Τα δύο νοτιότερα νησιά της Ελλάδας, η Γαύδος και η Γαυδοπούλα, θεωρούνται σημαντικά τόσο λόγω της θέσης και της ιστορίας τους όσο και λόγω της σπάνιας χλωριδικής τους σύνθεσης.

Από γεωλογική άποψη συνδυάζουν ασβεστόλιθους, ηφαιστειακά πετρώματα, αλλά και εκτεταμένα νεογενή ιζήματα με θαλάσσια απολιθώματα. Στην ανατολική πλευρά της Γαύδου συναντάμε ακόμα ψαμμιτικές αποθέσεις με καλοδιατηρημένα απολιθώματα χερσαίων σαλιγκαριών. Τα φρύγανα, τα μακκί με άρκευθους και σχίνους, καθώς και τα δάση με τραχεία πεύκη, είναι η κυρίαρχη βλάστηση. Περιλαμβάνει ακόμη σπάνιες φυτοκοινωνίες με μοναδικά για την Ευρώπη αφρικανικά είδη, αλλά και σπάνια ενδημικά και στενοενδημικά φυτά των νησίδων. Ενδημικά της Κρήτης και στενοενδημικά των νησιών αποτελούν επίσης και ένα πλήθος χερσαίων σαλιγκαριών και άλλων ασπονδύλων.

GR4340013 - SAC

Nisoi Gavdos kai Gavdopoula

Gavdos and Gavdopoula, the two southernmost islands in Greece, are considered important not only due to their position and history, but also on account of their rare floristic composition. Geologically speaking they combine limestone and volcanic rock, as well as extensive Neogene sediments with marine fossils. Sandstone deposits with well preserved land snail fossils are also encountered on the east side of Gavdos. Phrygana, juniper and lentisk maquis and woods of Calabrian pine make up the dominant vegetation, which also includes rare plant communities with African species unique in Europe, in addition to plants endemic and stenoendemic to the islets. Other species likewise endemic to Crete or stenoendemic to the islands are a large number of land snails and other invertebrates.

Το ενδημικό σκαθάρι πάνδαρος της Γαύδου |
The darkling beetle endemic to Gavdos | *Dendarus maximus*

Ακρωτήριο Τρυπητή, στα νοτιοανατολικά της Γαύδου | Cape Trypiti, south-east Gavdos

GR4340014 - ΖΕΠ**Εθνικός Δρυμός Σαμαριάς –
Φαράγγι Τρυπητής – Ψηλάφι –
Κουστογέρακο**

Το φαράγγι της Σαμαριάς είναι το μεγαλύτερο της Κρήτης και ο παλαιότερος θεσμοθετημένος Εθνικός Δρυμός της Ελλάδας. Η πολυπλοκότητα και η ομορφιά της τοποθεσίας είναι μοναδική. Ανενόχλητη η περιοχή για μεγάλη περίοδο, περιλαμβάνει πολύ καλά ισορροπημένες –και με μεγάλη διαφοροποίηση φυτών και ζώων– κοινότητες. Ο συνδυασμός της γεωμορφολογίας και της βλάστησης της περιοχής συνιστούν έναν σημαντικό τόπο για τα αναπαραγόμενα και μεταναστευτικά αρπακτικά πουλιά. Εδώ συναντάμε χαρακτηριστικά είδη των θαμνώνων και των ορεινών οικοτόπων, αλλά και είδη προτεραιότητας όπως ο γυπαιτός (*Gypaetus barbatus*). Άλλα σημαντικά είδη είναι ο χρυσαετός (*Aquila chrysaetos*), ο πετρίτης (*Falco peregrinus*) και η κοκκινόκαλιακούδα (*Pyrhocorax pyrrhocorax*).

Εθνικός Δρυμός Σαμαριάς | Samaria National Park

GR4340014 - SPA**Ethnikos Drymos Samarias –
Farangi Trypitis – Psilafi –
Koutsogerako**

The Samaria Gorge is the largest gorge on Crete and the oldest established National Park in Greece. The site is unique in complexity and beauty. Undisturbed for a lengthy period, the area contains very well balanced and highly differentiated plant and animal communities. The combination of geomorphology and vegetation render it an important site for breeding and migrant raptors. Species typical of scrub and mountain habitats are encountered here, such as the Bearded Vulture (*Gypaetus barbatus*). Other important species are the Golden Eagle (*Aquila chrysaetos*), the Peregrine Falcon (*Falco peregrinus*) and the Red-billed Chough (*Pyrhocorax pyrrhocorax*).

Ενδημικό σαλιγκάρι των Λευκών Ορέων |
Snail endemic to the Lefka Ori | *Albinaria eburnea*

Φαράγγι Κλάδου | Klados Gorge

GR4340015 - EZA**Παραλία από Χρυσосκαλίτισσα μέχρι ακρωτήριο Κριός**

Η παράκτια αυτή ζώνη καλύπτει το νοτιοδυτικότερο άκρο της Κρήτης. Πρόκειται για μια χαμηλού υψομέτρου και ομαλού αναγλύφου περιοχή. Ιδιαίτερο χαρακτηριστικό της είναι το έντονο μωσαϊκό βλάστησης, το οποίο περιλαμβάνει φρύγανα, μακκί, τη στεπώδη βλάστηση των γύψων, φυτοκοινωνίες της άμμου και δενδρώδεις διαπλάσεις άρκευθου. Το θαλάσσιο τμήμα της συνδυάζει αμμώδες υπόβαθρο (αμμοσύρσεις), αβαθείς όρμους και υφάλους. Πολυάριθμα σπάνια και ενδημικά είδη φυτών και ζώων συνυπάρχουν με τον άνθρωπο και την ιστορία του για περισσότερα από 3.000 χρόνια, συνθέτοντας ένα απaráμιλλης ομορφιάς ευάλωτο τοπίο.

GR4340015 - SAC**Paralia apo Chrysoskalitissa mechri Akrotirio Krios**

This coastal zone covers the south-western tip of Crete. It is a low-lying area with a gentle relief. One of its particular attributes is the marked vegetation mosaic, including phrygana, maquis, the gypsum steppe vegetation, sand plant communities and tree formations of juniper. The marine section combines a sandy bed (sand drifts, shallow inlets and reefs). Numerous rare and endemic plant and animal species have coexisted with humans and their history for over 3000 years, composing a vulnerable landscape of unrivalled beauty.

Σαλιγκάρι με «τρίχες»,
ενδημικό της δυτικής Κρήτης |
"Hairy" snail endemic to
west Crete |
Lindholmiola barbata

Τυπική αμμοθινική βλάστηση της παράκτιας ζώνης | Typical sand dune vegetation in the coastal zone

GR4340016 - ΖΕΠ**Μετερίζια, Άγιος Δίκαιος – Τσουνάρα – Βιτσιλιά Λευκών Ορέων**

Η τοποθεσία αυτή στα δυτικά της Π.Ε. Χανίων είναι κυρίως ορεινή, με σημαντικά σπήλαια και φαράγγια να αναπτύσσονται στο γεωλογικό της ανάγλυφο. Περιλαμβάνει τα βουνά Μετερίζια, Άγιο Δίκαιο, Τσουνάρα, Βιτσιλιά και Καλυβάκι. Η βλάστηση είναι κυρίως φρύγανα και μακκί. Φιλοξενεί τις χαρακτηριστικές για τη δυτική Κρήτη συστάδες με κουμαριές και έναν από τους πιο σπάνιους καστασιώνες του νησιού. Μόνιμοι κάτοικοι των βουνών αυτών είναι αρπακτικά πουλιά όπως ο χρυσαετός, ο γύπας, ο γυπαετός, καθώς και χαρακτηριστικά είδη των θαμνώνων της Μεσογείου. Σημαντική παρουσία έχουν και οι πετρίτες, οι σφηκιάρηδες, οι μαυροπετρίτες και αρκετά μικρόπουλα τα οποία διέρχονται από την περιοχή κατά τις μεταναστευτικές περιόδους.

GR4340016 - SPA**Meterizia, Agios Dikaios – Tsounara – Vitsilia Lefkon Oreon**

This site in the west of Chania RU is mainly mountainous, with major caves and gorges in its geological relief. It includes the peaks of Meterizia, Agios Dikaios, Tsounara, Vitsilia and Kalyvaki. The vegetation is chiefly phrygana and maquis. The area hosts the stands of strawberry tree typical of west Crete, and one of the island's rarer chestnut groves. Raptors such as the Golden Eagle, the Griffon Vulture and the Bearded Vulture are the denizens of these mountains, along with species typical of Mediterranean scrub. Added to them is a significant presence of Peregrine Falcons, Honey Buzzards, Eleonora's Falcons and several small birds, which pass through the area during migration periods.

Γυπαετός ή Κοκκαλάς |
Bearded Vulture |
Gypaetus barbatus

Το χωριό Έλος, στην περιοχή του Αγίου Δικαίου | The village Elos, in Agios Dikaios area

Nature sculpted by time

GR4340017 - ΖΕΠ

Χερσόνησος Γραμβούσας και νησίδες 'Ημερη και Άγρια Γραμβούσα, Ποντικονήσι

Το σύνολο της περιοχής αποτελείται από ανθρακικά πετρώματα που δημιουργούν απόκρημνες απροσπέλαστες ακτές και αρκετά ενάλια σπήλαια. Η βλάστηση είναι κυρίως φρυγανική με θαμνώδη πολυετή φυτά, αλλά και έρπουσες μορφές σχίνων και χαρουπιών. Στα βορειοδυτικά, στον κόλπο του Μπάλου, υπάρχουν μεγάλες σε έκταση αμμοθίνες. Οι νησίδες της Άγριας και 'Ημερης Γραμβούσας εμφανίζουν σχεδόν την ίδια βλάστηση. Μεγάλο ποσοστό στη χλωριδική σύνθεση κατέχουν τα ανθεκτικά στην αλατότητα φυτά, που φυτρώνουν στα βράχια και την άμμο. Η τοποθεσία αυτή θεωρείται από τις σημαντικότερες για τα αρπακτικά πτηνά, ενώ τα θαλασσοπούλια χρησιμοποιούν τους θαλάσσιους γκρεμούς. Χαρακτηριστικότερο είδος είναι ο μαυροπετρίτης (*Falco eleonora*).

GR4340017 - SPA

Chersonisos Gramvousas kai nisides Imeri kai Agria Gramvoussa, Pontikonisi

The entire area consists of carbonate rocks, creating inaccessible shores and several sea caves. The vegetation is mainly phrygana, with shrubby perennial plants, but also creeping forms of lentisk and carob. There are large sand dunes at Balos bay in the north-west. The islets of Agria and Imeri Gramvoussa have almost the same vegetation. Saline-resistant plants growing in the rocks and sand make up a high percentage of the floristic composition. The site is considered one of the most important for raptors, while the cliffs are used by seabirds; the most characteristic species is the Eleonora's Falcon (*Falco eleonora*).

Αρτέμης | Scopoli's Shearwater | *Calonectris diomedea*

Ποντικονήσι, με θέα προς τα ανατολικά, στη χερσόνησο της Γραμβούσας | Pontikonisi, looking east to the Gramvoussa Peninsula

GR4340018 - ΖΕΠ**Νησίδα Άγιοι Θεόδωροι**

Η νησίδα Άγιοι Θεόδωροι καταλαμβάνει έκταση μόλις 815 στρεμμάτων. Η Θεόδωρου (όπως είναι περισσότερο γνωστή στην Κρήτη) είναι βραχώδης, με απότομους θαλάσσιους γκρεμούς στη δυτική κυρίως πλευρά. Διαθέτει τυπική φρυγανική βλάστηση. Φιλοξενεί μικρό πληθυσμό από μαυροπετρίτες, ενώ αποτελεί σημαντικό σταθμό ανάπαυσης για μεταναστευτικά πτηνά.

Στην ορνιθοπανίδα της περιλαμβάνονται και είδη των χαμηλών θαμνώνων. Μικρός πληθυσμός κρητικού αγριμιού αναπαράγεται στο νησί υπό την επίβλεψη των δασικών υπηρεσιών. Η περιοχή είναι στενά συνδεδεμένη με την απέναντι ακτή της πόλης των Χανίων, τόσο οικολογικά όσο και ιστορικά, με την ανθρώπινη παρουσία και τα αρχαιολογικά κατάλοιπα να μετρούν πάνω από 3.000 χρόνια ζωής.

GR4340018 - SPA**Nisida Agioi Theodoroi**

The islet of Agioi Theodoroi has a mere area of 81.5 hectares. Thodorou (as it is better known on Crete) is rocky, with steep sea cliffs mainly on the western side. It has typical phrygana vegetation. The islet hosts a small population of Eleonora's Falcon and is an important stopover point for migrant birds. The avifauna also includes species living in low scrub. A small population of Cretan wild goats breeds on the island, under the supervision of the forestry service. In terms of both ecology and history, the area has close links with the adjacent coast of the city of Chania; human presence and archaeological remains date back over 3000 years.

Κρητικό αγρίμι | A Cretan wild goat | *Capra aegagrus cretica*

Νησίδα Άγιοι Θεόδωροι, στο βάθος η κρητική ακτή | Agioi Theodoroi islet, in the background the cretan coast

Nature sculpted by time

GR4340019 - ΖΕΠ

Φαράγγι Καλλικράτης – Αργουλιανό φαράγγι – Οροπέδιο Μανικά

Η περιοχή μοιράζεται διοικητικά μεταξύ των Π.Ε. Χανίων και Ρεθύμνου. Περιλαμβάνει τα φαράγγια Καλλικράτης και Αργουλιανό, καθώς και το οροπέδιο Μανικά. Φαράγγια, χαράδρες και οροπέδια, κυρίως στα μεγαλύτερα υψόμετρα, είναι από τα χαρακτηριστικότερα στοιχεία του τοπίου. Η γεωμορφολογία σε συνδυασμό με την ελάχιστη ανθρώπινη δραστηριότητα έχουν ως αποτέλεσμα τη δημιουργία και διατήρηση πολύ σημαντικών φυσικών οικοτόπων. Οι φρυγανότοποι της τοποθεσίας αποτελούν σημαντικό βιότοπο για τα μεγάλα αρπακτικά πτηνά της Κρήτης που αναπαράγονται εδώ. Χαρακτηριστικό είδος της περιοχής θεωρείται και ο αιγαιοσιροβάκος (*Sylvia rueppelli*).

GR4340019 - SPA

Farangi Kallikratis – Argouliano Farangi – Oropedio Manika

In administrative terms, this area is divided between Chania and Rethymnon Regional Units. It includes the Kallikratis and Argouliano Gorges as well as the Manika Mountain Plain. The most characteristic landscape features are gorges, gullies and mountain plains, chiefly at higher altitudes. Together with negligible human activity, the geomorphology has resulted in the creation and preservation of highly significant natural habitats. The site's phrygana are an important habitat for the large raptors on Crete, which breed here. The Rüppell's Warbler (*Sylvia rueppelli*) is also considered a species typical of the area.

Μέγα Όρος | Mega Oros mount

Φιδαιτός | Short-toed Eagle | *Circaetus gallicus*

GR4340020 - ΖΕΠ**Λίμνη Αγιάς (Χανιά)**

Η τεχνητή λίμνη της Αγιάς βρίσκεται αρκετά κοντά στην πόλη των Χανίων. Υδρολογικά τροφοδοτείται από μερικές υπόγειες πηγές που προέρχονται από τον ποταμό Κερίτη και τις βόρειες πλαγιές του Βαρύπετρου. Παρόλο που πρόκειται για τεχνητή λίμνη, υποστηρίζει ποικιλία υγροτοπικών φυτοκοινοτήτων. Λόγω της φυσικής σύνδεσής της με τα Λευκά Όρη θεωρείται σημαντικός τόπος για τα μεταναστευτικά παρυδάτια και υδρόβια πτηνά που διέρχονται ή διαχειμάζουν στη δυτική Κρήτη. Χαρακτηριστικότερες είναι οι παρουσίες πουλιών όπως ο καλαμόκιρκος (*Circus aeruginosus*), ο γερακαετός (*Hieraaetus pennatus*), ο πετρίτης (*Falco peregrinus*), ο καπακλής (*Anas stepera*), η μικροπουλάδα (*Porzana parva*) και η βαλτόπαπια (*Aythya nyroca*).

GR4340020 - SPA**Limni Agias (Chania)**

The artificial lake at Agia is near to the city of Chania. It is fed by a number of underground springs coming from the Keritis river and the northern slopes of Varypetro. Although it is artificial, it supports a variety of wetland plant communities. On account of its physical link to the Lefka Ori, the lake is regarded as an important site for migrant waders crossing western Crete or overwintering there. The birds most typically present are those such as the Western Marsh Harrier (*Circus aeruginosus*), the Booted Eagle (*Hieraaetus pennatus*), the Peregrine Falcon (*Falco peregrinus*), the Gadwall (*Anas stepera*), the Little Crake (*Porzana parva*) and the Ferruginous Duck (*Aythya nyroca*).

Σταχτοσκηνιάς | Grey Heron | *Ardea cinerea*

Λίμνη Αγιάς | Agia Lake

GR4340021 - ΖΕΠ**Χερσόνησος Ροδωπού**

Το βορειότερο άκρο της χερσονήσου του Ροδωπού αποτελεί ιδιαίτερη τοποθεσία για τα πουλιά. Οι απόκρημνες βραχώδεις ακτές και οι παράκτιοι γκρεμοί που σχηματίζονται στο γεωλογικό της υπόβαθρο αποτελούν ιδεώδη βιότοπο για τα μεταναστευτικά αρπακτικά και μικρόπουλα. Η φρυγανική βλάστηση κυριαρχεί στο μεγαλύτερο τμήμα της, ενώ δεν λείπει και η μακκία αλλά σε μικρότερη έκταση. Μικρή αποικία ορνίων (*Gyps fulvus*) διατηρείται στα μικρά φαράγγια που υπάρχουν ανατολικά και δυτικά της χερσονήσου. Σημαντική θεωρείται η παρουσία του χρυσογέρακου (*Falco biarmicus*). Η ανθρώπινη παρουσία είναι ελάχιστη, με εξαίρεση τη μόνιμη κτηνοτροφική δραστηριότητα.

GR4340021 - SPA**Chersonisos Rodopou**

The northern tip of the Rodopos Peninsula is a special site for birds. The steep, rocky shores and sea cliffs formed in its bedrock make an ideal habitat for migrant raptors and small birds. The greater part of the peninsula is dominated by phrygana vegetation, though not to the exclusion of maquis over a smaller area. A small colony of Griffon Vultures (*Gyps fulvus*) survives in the small gorges punctuating the east and west of the peninsula. The presence of the Lanner Falcon (*Falco biarmicus*) is considered significant. Apart from permanent livestock farming, human presence is negligible.

Γιδοβύζι | Nightjar |
Caprimulgus europaeus

Αρχαιολογικά κατάλοιπα στη θέση Μένιες-Άγιος Γεώργιος | Archaeological remains at Menies-Agios Georgios

GR4340022 - ΖΕΠ**Λίμνη Κουρνά και εκβολή Αλμυρού**

Η περιοχή περιλαμβάνει την εκβολή του Αλμυρού και τη λίμνη Κουρνά.

Η εκβολή του Αλμυρού συνδυάζει υδρόφιλη βλάστηση με ενεργές ή εγκαταλειμμένες καλλιέργειες.

Στην όχθη της λίμνης η χλωρίδα είναι καθαρά υδρόφιλη, με καλάμια, λυγαριές και άλλα υδροχαρή φυτά.

Οι φυτοκοινότητες αυτές υποστηρίζουν τοπικά σημαντικό αριθμό μεταναστευτικών και διαχειμαζόντων παρυδάτιων και υδρόβιων πτηνών, όπως το μαυροβουτηχτάρι (*Podiceps nigricollis*), ο λευκοτσικνιάς (*Egretta garzetta*) και η βαλτόπαπια (*Aythya nyroca*).

GR4340022 - SPA**Limni Kourna kai Ekvoli Almyrou**

This area includes the mouth of the Almyros River and Kourna Lake.

The Almyros estuary combines damp-loving vegetation with active or abandoned farmland.

The vegetation on the lake bank is entirely water-dwelling, featuring reeds, chaste trees and other aquatic plants.

These plant communities support a locally important number of migrant and overwintering waders and waterfowl, such as the Black-necked Grebe (*Podiceps nigricollis*), the Little Egret (*Egretta garzetta*) and the Ferruginous Duck (*Aythya nyroca*).

Λευκοτσικνιάς | Little Egret | *Egretta garzetta*

Λίμνη Κουρνά | Kourna Lake

GR4340023 - ΖΕΠ**Νοτιοδυτική Γαύδος και Γαυδοπούλα**

Τα νησιά-δορυφόροι της Κρήτης, Γαύδος και Γαυδοπούλα, βρίσκονται νότια της μεγαλονήσου. Τύποι βλάστησης που κυριαρχούν είναι τα μακκί και τα φρύγανα, ενώ υπάρχει και πευκόδασος. Στα βόρεια παράλια της Γαύδου υπάρχουν εκτεταμένες αμμοθίνες με άρκευθους. Χαρακτηριστικά του τοπίου αποτελούν οι μικρές κοιλάδες, τα εποχιακά ρέματα και η νότια απόκρημνη ακτογραμμή. Η Γαυδοπούλα έχει μικρότερη έκταση, χαμηλότερο υψόμετρο και υποβαθμισμένα μακκί. Λόγω της θέσης και της γεωμορφολογίας τους, τα νησιά αποτελούν πολύ σημαντικούς σταθμούς για μεταναστευτικά είδη πτηνών και θαλασσοπούλια. Ιδιαίτερη αναφορά θα πρέπει να γίνει στην παρουσία των θαλασσοπουλιών, όπως ο θαλασσοκόρακας, ο αρτέμης, ο μύχος και ο υδροβάτης, αλλά και της μεσογειακής φώκιας (*Monachus monachus*).

GR4340023 - SPA**Notiodytiki Gavdos kai Gavdopoula**

Gavdos and Gavdopoula are satellite islands located to the south-west of Crete. The dominant types of vegetation are maquis and phrygana, though there are also pine woods. On the north shores of Gavdos there are expansive sand dunes with junipers. Characteristic landscape features include small valleys, seasonal watercourses and the precipitous shoreline in the south. Gavdopoula is smaller in area and lower lying, with degraded maquis. Due to their position and geomorphology, the islands are highly important stopover points for migrant species of birds and seabirds. Special reference should be made to the presence of seabirds (such as the Mediterranean Shag, the Scopoli's Shearwater, the Yelkouan Shearwater and the Storm Petrel) and of the Mediterranean monk seal (*Monachus monachus*).

Θαλασσοκόρακες | Mediterranean Shags | *Phalacrocorax aristotelis desmarestii*

Περιοχή Ποταμός, στα δυτικά της Γαύδου | Potamos area, in the west of Gavdos

ΠΗΓΗ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΩΝ

Αβραμάκης Μανώλης - ΜΦΙΚ: σελ. 6-7, 8α, 11α, 12α, 18α,β, 21α, 36α, 37β, 38β, 43β, 44β, 49α, 52γ, 57α, 63

Αλεξανδράκης Γιώργος - ΜΦΙΚ: σελ. 49β

Βαρδινογιάννη Κατερίνα - ΜΦΙΚ: σελ. 19α, 52β, 53α

Γεωργιακάκης Παναγιώτης - ΜΦΙΚ: σελ. 34, 39γ, 43α, 47α,β

Γραμμένος Δημήτρης - ΜΦΙΚ: σελ. 10α

Δρετάκης Μιχάλης - ΜΦΙΚ: σελ. 16α, 36β, 37α, 39β, 45, 46, 48β,γ, 58α,β

Λυμπεράκης Πέτρος - ΜΦΙΚ: σελ. 13α, 24β, 26α,β, 28β, 61α

Μπαξεβάνη Πόπη - ΜΦΙΚ: σελ. 8β, 9α, 15β, 16β, 17, 27β, 28α, 30β, 32, 35α, 42, 55α, 56α,β, 59β

Νικηφοράκης Πολυχρόνης: σελ. 25α

Νικολακάκης Μανώλης - ΜΦΙΚ: σελ. 10β, 19

Νικολοπούλου Ματίνα - ΜΦΙΚ: σελ. 14α, 27α

Ξηρουχάκης Σταύρος - ΜΦΙΚ: σελ. 35β

Πιτροπάκης Βασίλης - ΜΦΙΚ: σελ. 54α

Πουρσανίδης Δημήτρης: σελ. 24α, 44α

Σπανέλη Βάσια - ΜΦΙΚ: σελ. 41α

Σπυριδάκης Γιώργος - ΜΦΙΚ: σελ. 41β, 43γ, 54β

Στάθη Ιάσμη - ΜΦΙΚ: σελ. 11β, 13β

Στιβακτάκης Νίκος: σελ. 50α

Τρικήλη Μίνα - ΜΦΙΚ: σελ. 20, 60β

Τριχάς Απόστολος - ΜΦΙΚ: σελ. 15α, 21β, 23α,β, 25β, 29α, 33, 48α, 50β, 51α, 52α, 53β, 57β, 60α, φωτογραφία εξωφύλλου

Φασουλάς Χαράλαμπος - ΜΦΙΚ: σελ. 4, 22α,β, 29β, 51β, 61β

Χαρκούτσης Γιάννης - ΜΦΙΚ: σελ. 9β, 12β, 14β, 31

Fransson Thord - ΜΦΙΚ: σελ. 30α, 38α, 59α

Ivovic Milica - ΜΦΙΚ: σελ. 40, 55β

Rados Ana - ΜΦΙΚ: σελ. 39α

PHOTO CREDITS

Alexandrakis Giorgos - NHMC: p. 49b

Avramakis Manolis - NHMC: p. 6-7, 8α, 11α, 12α, 18α,β, 21α, 36α, 37β, 38β, 43β, 44β, 49α, 52c, 57α, 63

Baxevani Popi - NHMC: p. 8b, 9α, 15b, 16b, 17, 27b, 28α, 30b, 32, 35α, 42, 55α, 56α,β, 59b

Charkoutsis Yianis - NHMC: p. 9b, 12b,14b, 31

Dretakis Michalis - NHMC: p. 16α, 36b, 37α, 39b, 45, 46, 48b,c, 58α,β

Fassoulas Charalampos - NHMC: p. 4, 22α,β, 29b, 51b, 61b

Fransson Thord - NHMC: p. 30α, 38α, 59α

Georgiakakis Panagiotis - NHMC: p. 34, 39c, 43α, 47α,β

Grammenos Dimitris - NHMC: p. 10α

Ivovic Milica - NHMC: p. 40, 55b

Lyberakis Petros - NHMC: p. 13α, 24b, 26α,β, 28b, 61α

Nikiforakis Polichronis: p. 25α

Nikolakakis Manolis - NHMC: p. 10b, 19

Nikolopoulou Matina - NHMC: p. 14α, 27α

Pitropakis Vassilis - NHMC: p. 54α

Poursanidis Dimitris: p. 24α, 44α

Rados Ana - NHMC: p. 39α

Spaneli Vassia - NHMC: p. 41α

Spyridakis Giorgos - NHMC: p. 41b, 43c, 54b

Stathi Iasmi - NHMC: p. 11b, 13b

Stivaktakis Nikos: p. 50α

Trikali Mina - NHMC: p. 20, 60b

Trichas Apostolos - NHMC: p. 15α, 21b, 23α,β, 25b, 29α, 33, 48α, 50b, 51α, 52α, 53b, 57b, 60α, cover photo

Vardinoyannis Katerina - NHMC: p. 19α, 52b, 53α

Xirouchakis Stavros - NHMC: p. 35b

ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ
PROTECTED AREAS OF CRETE

- Ε.Π. Κρήτης και Νήσων Αιγαίου 2007-2013
- Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης
- Operational Programme for Crete and the Aegean Islands
- Co-financed by Greece and the European Union

